

Bedel erklærede, at dette var sædvanlig ved Voteringer af den Art 1).

Debatterne endte med en komisk Scene, idet en Repræsentant fra en af de vestlandske Byer anførte nogle Slutningsord til Forsvar for Falsens Mening. Hans Ord og Gebærder vare lige skillede til at sætte Forsamlingen i et muntert Lune, og tjente denne Gang som en Afledning for den mørke Stemning. Han sad nederst i Forsamlingen paa en Stol midt for Præsidenten, da der ingen Plads var paa Bænkene. Det var hans sædvanlige Maneer at stige langt frem i Forsamlingen med megen Armbevægelse og mange Complimenter til Forsamlingens Medlemmer paa begge Sider, og man var saa vant til at see og høre noget komiskt af dette Medlem, saa der gjerne opstod en ufrivillig munter Bevægelse i Forsamlingen, saasnart han reiste sig for at tage Ordet. Denne Gang forfikkrede han sin Collegaer med forvirrede Tale vendinger, at hans Committeer havde paalagt ham at forsvare Selvstændighedens Sag til det Yderste, men endte med det Haab, at Ingen af Forsam-

-
- 1) Forsfatteren havde ogsaa Aftenen før denne Session ubearbejdet en kort Tale, og efter at have forelæst den for sine Venner besluttede sig til at holde den. Men han havde i dette Nøde en stor Frygt for at lade sin Stemme høre i Forsamlingen. De Ideer, som han havde at fremsføre, vare saa stridende mod den i Forsamlingen herskende Mening om Fædrelandets Stilling, at han maatte ansee det forgjæves at fremsætte dem. Hertil kom, at Sagen var af flere Talere fuldstændigere og bedre behandlet, end han selv troede at have gjort. Han har imidlertid senere fortrøbt, at han ikke ogsaa fremsatte sine Tanker i denne vigtige Strid. Hvad han agtede at sige, findes i Bilag No. 5, som er ordlydende Afskrift af hans Dagbog.

lingen var af hans Mening. Forsamlingen opløstes virkelig med en vis Munterhed formedels denne Episode ¹⁾).

Udenfor Forsamlingen havde ogsaa Kabaler været i Bevægelse for at frembringe det stedfundne Resultat. Rjøgeme-steren, Elieson, kaldte nemlig for sig Naabygdelagets Repræsen-tant, Ole Tveten, beværtede ham vel og opfordrede ham til at votere som Falsen ²⁾. Ole Tveten var et Exemplar fra den gamle Oldtid, redebøn til at understøtte en Mening med djærve, ja blodige Midler. Han havde for ikke længe siden i en Næve- og Tolleknivkamp sædret sin Modstander, men var bleven aldeles frikjendt, fordi han var bleven oversældet og Drabet saale-des var nødværge og Baadesgjerning. Det var han, som efter en anden Forfatter talte om „at stinge“ Prindsens Mod-stander ³⁾. Prindsens Adjutant, Lieutenant Schwarg, en Søn af den berømte kjøbenhavnske Akteur, arbejdede paa sin Side til samme Maal. Han kaldte Tollek Huvestad, som var Kam-merherre Løvenskjolds Medrepræsentant, for sig, og forestillede ham, at Løvenskjold var svensksindet, og ligesaabel som Grev Wedel bestukket af den svenske Regjering for at understøtte Sve-riges Sag. Men Tollek var selvstændig Mand, og agtede ikke derpaa, endstjønt han var Prindsens Sag hengiven. — Forfatteren havde ogsaa denne Dag en lang Samtale med Lieute-nant Schwarg, som paastod, at den almindelige Tone var for

1) Han var isvrigt af sund Dømmekraft, og en af Vestlandets virk-somste og heldigste Handelsmænd.

2) Dette blev Forfatteren fortalt af Sørenskriber Bryn, en troværdig Mand, hvis Medrepræsentant D. T. var.

3) Men flige Tanker nærede Ole vissest ingen ikke paa Gidselvold, da han saa Mand, som han agtede høit, staa ved Siden af Prind-sens saakaldte Modstandere. Han var Forfatteren til sin Døds-dag hengiven.

Gjenforeningen med Danmark, hvilket Forfatteren vidste aldeles ikke saaledes forholdt sig. De fleste Medlemmer forstjode Forbindelsen med Danmark maaskee endog meer end med Sverige, endstjønt de, som forhen bemærket, i en synderlig Inconsequents havde bestemt sig til at vælge en Prinds, som var Arving til Danmarks Throne, og vissefælgelig ei vilde ombytte den med Norges ¹⁾. — Om Aftenen kom Prindsen tilbage; man havde ikke ventet ham saa hastig. — De Par følgende Dage anvendtes til uafbrudt Arbeide i Constitutionscommitteen, og der var neppe noget Medlem af denne, som jo ønskede en hurtig og lykkelig Ende paa disse Forhandlinger.

Den 21de om Morgen havde Forfatteren Audience hos Prindsen, og atter en af de alvorlige Samtaler, hvis Ubehagelighed han før havde følt. Prindsen var imidlertid i Dag meget forbindtlig. Han erklærede, at han vel ikke havde de bedste Forhaabninger om Englands Understøttelse, men efter hans Overbeviisning var Nationens Stemning saaledes, at de, som tilraadede Foreningen med Sverige, vilde udsættes for at blive et Offer for Folkets Harm. — Det var intet Under, at Prindsen nærede en saadan Mening, eftersom alle de, der omgave ham, saavel som de, der nærmede sig ham, istemte Selvfæstendighedens Tone, der klang saa behagelig i Prindsens Øren. „Dersom England — tilføiede han — erklærer sig imod os, anseer jeg mig vel forbunden til at gjøre Nationen bekendt med de Farer, som omringe den; men jeg vover ei at opfordre den til Forening med Sverige.“ — Forfatteren svarede ham, at han som ærlig og sanddru Mand kunde forsikre Prindsen, at den almindelige Mening ikke var saa bestemt mod en passende

1) Vi henvise i denne Henseende til fort forhen anførte Øttringer.

Forening med Sverige, som han forestillede sig, og hans Omgivelse vilde bevæge ham til at troe. Der herskede vistnok et gammelt Nationalhad mod de Svenske, og fra denne Side megen Modbydelighed mod Forbindelsen, men usigelig Nød og Elendighed, forbunden med Næringsløshed, havde opvakt hos mange uslykkelige Mennesker en fortvivlet Længsel efter hvilken som helst Forandring. Han blev imidlertid let enig med Prindsen deri, at denne Forening var den sidste Udvei, Nationen havde at vælge, og at Beslutningen maatte hvile paa rene Data, bestemte Oplysninger og antagelige Betingelser. Med denne Tro kom Forfatteren til Eidsvold, og denne havde han ikke forandret. Prindsen lod under denne Samtale nogle Ord falde, som syntes at hentyde paa hans Haab om, at Sverige, dersom Noget tilstødte Carl Johan, vilde vælge ham til Thronfølger. Denne Samtale endte imidlertid som de forrige, at Prindsen beholdt sin Mening og Forfatteren sin, hvorhos han forsikrede Prindsen, at han, hvordan Resultatet af Nigsforsamlingens Forhandlinger vilde blive, skulde vedblive i sin Kreds at virke det Gavn han formaaede. Prindsen erklærede Forfatteren i de venligste Udtryk, at han var overtydet om hans redelige og gode Villie. I denne Samtale fortalte Prindsen, at han havde faaet Efterretninger, om hvis Paalidelighed han ei kunde tvivle, om at Paris var indtaget af de Allierede. Efterretningen om denne mærkelige Katastrophe var ham tilsendt gjennem Feltmarskalk Gæsen ¹⁾.

1) Denne Samtale har Forfatteren nedskrevet saagodt som ordlydende efter sin Dagbog, i hvilken han indførte den umiddelbart efterat den var holdt.

Den 22de April. Grev Wedel fortalte i Dag, at der var skrevet fra Christiania, at Carsten Anter under sit Ophold i London ikke havde kunnet faae Prindsregenten i Tale, men var bleven henviist til Lord Liverpool, som heller ikke havde villet høre ham. — Men Intet var i Stand til at rokke Selvstændighedsmændenes trofaste Tillid til et godt Udsald af den Sag, Prindsen havde paataget sig at forsvare. — Fra Christiania var i Dag skrevet til Nogle af Forsamlingen, at høist krænkende Nygter vare udbredte i Hovedstaden om Grev Wedels Forhold paa Eidsvold. Man gik saa vidt, at der paastodes, at Greven havde tragtet Prindsen efter Livet, ja endog i den Hensigt lagt sig under Prindsens Seng med et skjult Bærg, og flere Urimeligheder, som ei fortjene at gjentages. Grev Wedel forholdt sig, som forhen bemærket, aldeles rolig paa Eidsvold, og gjorde intet Skridt for enten ved Mænk eller voldsomme Midler at fremtvinge en Statsforandring, som han for Fædrelandet ansaa gavnselig. Flere af de tilstedeværende Nigsdagsmænd af begge Partier yttrede stor Misnøie over disse skammelige og løgnagtige Nygter; Andre klagede over at de vare omringede med Spioner. En høist agtbærdig Officer gjorde Forfatteren herpaa opmærksom, men selv sporede han aldeles ikke noget Saadant. Sagen var vel, at Sligt ei trives i Norge, og at Vedkommende med overdreven Mistanke betragtede, hvad der skede omkring dem. Nogle tjenstfærdige Hoffolk virkede vel her og der paa Forsamlingens lidet tænksomme Deel, men denne Skare var liden, og Effekten kunde ei blive stor. For Resten fulgte den store, tænksomme Hob sine politiske Meninger med Overbeviisning, trofast Vedholdenhed og et redeligt Sind.

Dagene fra den 23de til den 26de April vare saa eensformige, at der ikke gaves nogen Materie for en Dagbog. Der vare daglige Møder i Constitutionscommitteen, som skred raskest frem i sit Arbejde, og ved dets Bord forstummede alle Kavalier, og al Meningsforskjel med Hensyn til Landets politiske Stilling opløstes i det almindelige Ønske, at forfatte en Constitution svarende til Landets Løb. — Forfatteren finder saaledes i sin Dagbog kun anført nogle Bemærkninger om de forskjellige Partier paa Eidsvold. Til det første regnede han det, i hvis Spids Falsen stod, hvis Diemed fornemmeligen gik ud paa at gjøre Norge til et absolut selvstændigt Rige, og Prinds Christian Frederik til dets Konge, hvilket Maal de søgte at fremme ved alle de Midler, som stode dem til Raadighed. Til de heftigste blandt disse, som Forfatteren skuede formedelst deres barste Miner og den haarde Dom, som de fældte over deres Meningsmodstandere, hørte Falsen, Provst Schmidt, Foged Collett, Præsten Klein, Capitaine Holst, Sørenskriver Weidemann, Kjøbmændene Stoltenberg og Rosenkilde, Lehnsmænd Lysgaard og nogle mindre Navne¹⁾. De mere moderate af dette Parti havde en inderlig Overbeviisning om, at Foreningen med Sverige under hvilket som helst Vilkaar vilde lede til Landets Ulykke, og at Norge heller burde igjennemgaae alle Grader af Elendighed, før det underkastede sig

1) Forfatteren vil ei strides med dem, der ville tilskrive det uvenlige Ansøg, som Divergens i politiske Meninger let giver, denne Dagbogens strenge Dom. Han har ovenfor tilstaaet, at han med Hensyn til Flere var paa Afveje. Men han beskriver med historisk Sandhed de Ansættelser, som han havde paa Eidsvold. De fleste af disse Mænd rakte han endnu før Forsamlingens Opløsning Forsonings Haandtryk.

svenskt Herredømme, eller endog dermed forenede sig; men de vare ikke saa indtagne af deres egne Meninger, at de jo havde Agtelse for Andres Overbeviisning, ligesom de pleiede venlig Omgang med Flere af deres Opponenten. Dertil regnedes Møhsfeldt, Sverdrup, Hegermann, Fabricius, Jørgen Møll, Doctor Møller ¹⁾, Ritmester Heidemann, Sørenskriver Christie, Kjøbmand Melher, Bergmester Steenstrup og Flere. Det andet Parti, som maaskee var det talrigste, bestod deels af samvittighedsfulde Mænd, som ikke kunde blive enige med sig selv om hvilken Fane de skulde følge, deels af Mænd, som ingen Mening havde, som ængstelig lyttede efter hvad den herskende Tone monne være, for ikke at støde deres Fod paa nogen Steen. De frygtede for personlige Krænkelser i Rigsforsamlingen, og for Prindsens Misgunst, og Nogle — vistnok den allermindste Deel — tænkte ikke over Sagen. Dagbogen indeholder mærkelige Exempler paa den Forandring, som i den Henseende under Rigsforsamlingens Forhandlinger foregik med adskillige Medlemmer, der lode sig henrive af det herskende Parties imponerende Udseende til at skifte deres politiske Farve.

Det tredie Parti var det saakaldte svenske, der mistvivlede om Norges Kraft til at naae Selvstændighedens Maal, og som ansaae Forbindelsen med Sverige under passende Vilkaar for den bedste Ende paa Landets Lidelser, og som en af Europas mægtigste Stater forenskrevet Nødvendighed. Disse Mænds Stilling paa Rigsdagen var vistnok den ubehageligste, og om dem udspreddes de meest nærgaaende Nygter, hvorpaa ovenfor er givet Exempel. Til dette Parti hørte Wedel, Løvenskjold, Grøgaard, Bergeland, Anker, Blom, Cappelen, Østedaahl.

1) Forøvrigt En af Forsamlingens varmeste og heftigste Patrioter.

Molsbach, Major Sibbern, Oberste Stabel, Capitaine Fleischer, Omsen, Cloumann, D. C. Mørch, Kjøbmand Moses, Kjøbmand Smith, Byfoged Hornemann, Sørenskriver Bryn, Foged Erichstrup, Auditeur Wulfsberg, Provst Stub, Etatsraad Røggert og Jacob Hall 1). Foruden disse Partier vare Enkelte — meget Enkelte — som flankerede til alle Sider uden at man kunde blive klog paa, hvilken Mening de bekjendte sig til. Man talde om, at en enkelt Repræsentant havde hemmelige Grinder fra hiin Side; men deels kunde Kabaler af den Art ikke trives i en Forsamling, hvis Medlemmer udmærkede sig ved et fædrelandst Sindelag, deels var Rygtet rimeligviis grundløst.

Der manglede i disse Dage ikke heller paa Rygter, heel trostelige for Selvstændighedsagen. Man vilde vide, at der til Gothenborg var ankommen en Courreur fra England, som havde bragt ostensibele Depescher til den svenske Regjering, indeholdende det engelske Ministeriums Forsikkring om Ankers Afvisning

-
- 1) Et af Rigsforsamlingens nulevende Medlemmer har tvivlet om, at Oberste Stabel, Byfoged Hornemann og Kjøbmand Smith kunde regnes til dette Parti; men mener, at de heller maa regnes blandt de samvittighedsfulde Tvivlere. Forfatteren veed med Visshed, at Stabel hørte dertil, da Webel derom havde overbevist sig, og Forfatteren ved umiddelbar Omgang med Stabel fandt dette bekræftet. Men Stabel var i et Embedsforhold, der ei tillob ham at udstille sin politiske Fane; han var tjæk Officør, og frygtede som saadan ikke Krigen, og han forstod at skjule sin Mening naar fornødent. I sin Omgang med Hornemann, med hvem Forfatteren allerede paa Gidsvold sluttede en siden bestandigen fortsat Venneforbindelse, troede han at opbage en overensstemmende politisk Tro. Saa bestemt vover han ei at sige dette om Kjøbmand Smith, endskjønt han formedelt denne humane Repræsentants venlige Tilnærmelse, og tvivlende Udtryk om den attraaende Selvstændigheds Dynaaelse, dertil troede sig berettiget.

fra London med uforrettet Sag, men derimod hemmelige til Prinds Christian, som formodedes at være af langt andet Indhold. Disse Nygter gaves forskjellige Nuancer efter de forskellige Partiers Anskuelser. Det var naturligt, at ethvert Parti fæstede meest Tro til de Nygter, som bare paa Begivenheder, der understøttede deres Sag, men de Nygter, som understøttede det svagere Oppositionsparties Mening, kastedes for Binden, medens de, der smigrede det stærkere Selvstændighedsparties politiske Tro, forplantedes i høiere Toner.

Flere Norske kom i disse Dage tilbage til Norge fra Danmark for at søge Ansættelse i deres Fædreland, og Alle vare eenstemmige i at bevidne de Danskes Enthusiasme for Norges Konge, og Misnoien i Danmark med Frederik den Sjette paa den Tid bekreves som stor. Der lagdes i Almindelighed ingen Hindring i Veien fra svensk Side for de Norskes Gjennemreise gennem Sverige, og især behandlede alle Nordmænd af den humane Marskalk Grev Essen med stor Forekommenhed. Kun Enkelte bleve anderledes behandlere. Rosenkrantz og Thygeson vare af Prindsen nedsendte til Kongen af Danmark for at gjøre ham bekendt med Stillingen i Norge og retfærdiggjøre Prindsens Fremgangsmaade. Frederik den Sjette tilkjendegav dem sin store Misnoie med hvad der var skeet i Norge, der saa meget forlængede Danmarks Lidelser ved Kri-gen, og udsatte det for det europæiske Forbunds Mistanke. Rosenkrantz vendte ubehindret tilbage til Christiania, medens Thygeson reiste til sine Godser i Jylland. Nygtet gik, at Thygesons uforsigtige Udladelser i det svenske Hovedquarteer paa Nedreisen havde spærret ham Tilbageveien til Norge; men det var paa den ene Side rimeligt, at Thygeson som stor Eiendomsmand ikke vilde sætte sin Stilling i Danmark paa Spil, og

paa den anden Side, at den svenske Regjering nægtede en Mand Tilbagereisen til Norge, der havde været en af de Raadgivere, som meest havde opmuntret Prindsen til at lægge Haand paa Selvstændighedsværket. — Det var ogsaa paa denne Tid, at Kammerjunker Gyldepalms uforsigtige Færd forvoldte ham selv og flere anseete Mænd i Danmark Ubehageligheder. Gyldepalm, som havde været benyttet i den diplomatiske Carriere, var efter Kielstraktatens Afslutning kaldt tilbage til Kjøbenhavn. Han var bekendt som en Mand af Talenter — endskjønt han for tidlig afbrød sine akademiske Studier — men han manglede en Diplomats nødvendige Egenskab, Tausshed og Forsigtighed i Udførelsen af sine Embedsærender. Kjærlighed til Fædrelandet og Haab om der at blive ansat drog ogsaa ham til Norge, og han erholdt af den svenske Gesandt i Kjøbenhavn et Pas til denne Reise. Han tilbød at modtage Breve til Norge fra Venner og Slægtninger i Kjøbenhavn, men bar sig med disse saa uforsigtig ad ¹⁾, at Brevene bleve fundne hos ham og tilligemed Kammerjunkeren selv sendte til Stockholm, hvorfra Brevene siden tilhændigedes Danmarks Konge. En af Danmarks høieste Embedsmænd, F. Moltke, som havde

1) Allerede i Kjøbenhavn pralede han af, at han skulde gjemme Brevene, saa at de skulde undgaae svenske Visiteurers Dine. Dette kom den svenske Gesandt for Øren, som hemmeligen derom underrettede General Esfen. Esfen har selv fortalt En af vore nulevende Statsraader, at han havde gjort Gyldepalm opmærksom paa, at han vidste, at han medbragte Breve, men at han ønskede at undgaae Nogens Uleilighed. Esfen var derpaa gaaet hen til Binduet for at give Gyldepalm Anledning til at fæste Brevene i Kaminen, men paa Gyldepalms gjentagne Forsikkring om at han ingen Breve medbragte, kunde Undersøgelsen ei undgaaes.

været Stiftamtmand i Norge, havde ogsaa med Gyldepalm sendt Brevbreve, hvori han udtrykte sig med Deeltagelse for Norges Sag. Følgen af denne Uforsigtighed blev, at han faldt i Unaaide og ombyttede sin høie Post med Stiftamtmandskabet i Helsingborg. Gyldepalms egen Embedsrolle var nu saagodt som udspilt, og omendskjønt han siden ansattes paa en underordnet Post ved den norske Statsraadsafdeling i Stockholm, levede han der forglemmt og i smaae Raar.

Den 27de April var Constitutionscommitteen indbudet til at møde Committeeen for Finantsevesenet. I dette Møde forelagde den sidste den første de Oplysninger, som den af Finantsdepartementet havde erholdt om Landets Indtægter og Udgifter for nogle forbigangne Aar, og fremlagde Planen til at ordne Landets Pengevesen. Oplysningerne vare tildeels ufuldstændige, tildeels mindre rigtige, Planerne vare umodne og utilstrækkelige til at naae Maalet, og det Hele var saare liden Opmærksomhed værd. Sagen var, at der i Spidsen for Finantsdepartementet stode Mænd, som deels ikke vare deres Embede værd, deels vare overlæssede med andre Forretninger i Statens Anliggender, som formedelst dennes kritiske Stilling vare i høi Grad forvirrede. Derhos var den borgerlige Virksomhed saa lemlæstet formedelst Næringsveienes totale Standsning, at der ikke lod sig tænke Muligheden af at grundfæste Landets Pengevesen paa en fast Grundvold. I den Henseende havde Stillingen meget forandret sig siden det store Møde i Christiania mod Slutningen af 1813, endskjønt det allerede da fandtes vanskeligt at berede Fremtiden et sikkert og paa en solid Grundvold bygget Pengevesen. Planen lagdes i hiint Møde, og understøttedes af talrige Sub-

skriptioner¹⁾, men den kom aldrig til Udførelse, og med Hensyn til hiint Mødes Hovedsiem kunde hver Time, som var anvendt i dets talrige Forsamlinger, ansees spildt, endstjønt i Sandhed andre store Statsøiemed indirekte derved fremmedes. Der manglede vistnok ikke den paa Gidsvold nedsatte Finants-committee paa dygtige Mænd, der vare udrustede med de fornødne Kundskaber, hvilke de i disse og senere Forhandlinger noksom lagde for Dagen, men der fattedes paa Materialier til at bringe Orden i et forvirret Pengevæsen, og især paa Evne, ja tildeels Willie, til at sammenbære de Midler, der ene kunde føre til Maalet. En stor Deel af Forsamlingen — og denne Mening deelte den større Deel af Landets meest formuende Mænd udenfor samme — som vare istand til i Gjærningen at understøtte Sagen, ansaae desuden disse Anstrengelser for unyttige og for sig farlige, saalænge Fædrelandets politiske Stilling var ubestemt, og de vægrede sig ved at bringe store Offere for en Sag, til hvis heldige Udførelse Udsigterne aldeles ikke vare smigrende. Der fattedes vistnok ikke paa kraftige Opfordringer til formuende Privatmænd til at gjøre de fornødne Tilskud til en saadan Indretning, og de ledsagedes med bittre Klager over Mangel paa et patriotisk Sind hos dem, som holdt sig tilbage; men man begyndte nu at indsee, at den Patriotisme, som lemlæster Kraften til borgerlig Virksomhed, grændser til Uforstand og lønnes aldrig med Medborgernes Erkjendtlighed. For den større Deel af Landets meest formuende Mænd var derhos Selvstændighedens Sag, der isolerede Norge fra alle andre Stater, tvetydig i sine Følger, og den betragtedes i sine lyseste Farver mestendeels kun af dem, som havde Lidet at op-

1) I 2den Deel af dette Værk er dette vidtløftigere omhandlet.

offre. Imidlertid bleve begge Committeeer enige om at tage hver for sig igjennem sine kyndige Medlemmer under Overveielse, hvorlunde Nationens Ret til at beskaffe sig selv kunde forenes med Regentens store Trang til Pengeresourcer, og hvorlunde denne Rigsforsamling, som egentligen kun var sammenkaldt for at forfatte og grundfæste en Statsforfatning, kunde, uden Berammelsen af et nyt Møde, see sig berettiget til at gjøre en saa vigtig Anvendelse af Grundlovens Bestemmelser. Man indsaae derhos, at Intet kunde foretages til at forsvare den nye Stat i sin valgte Selvstændighed, og til at ordne dens indvortes Statsforhold uden de nødvendige Midler. Den hele Maskine maatte under saadanne Omstændigheder snart gaae i Staae, ligesom Statskrediten var rystet ved Statens vakkende Stilling og en forestaaende Krigs Nødsler. Saaledes valgtes den Udvei, der i Forlegenhedens Stund er den sædvanlige, at udsætte den endelige Afgjorelse indtil videre, og det kan ikke nægtes, at der opstod megen Forvirring i Fremtiden deraf, at man senere hen forsømte at tage Sagen under nøiere Overveielse, og at den Partiaand, som herskede mellem de forskjellige politiske Meningers Formænd, deels foranledigede uhensigtsmæssige Beslutninger, deels sammenblandede og forvirrede de forskjellige Statsmagters indbyrdes Rettigheder til at bestemme de vigtigste Statsforhold. Følgerne viste sig senere hen aabenbarligen.

Moderne i Constitutionscommitteen fandt imidlertid dagligen Sted til bestemte Tider. De begyndte om Formiddagen Kl. 10 — tidligere kunde det ikke vel skee, fordi mange Medlemmer boede langt fra Forsamlingsstedet — og varede til 2 Eftermiddag, og fra Kl. 4 om Eftermiddagen til 7 om Aftenen. Sessionernes Historie var den sædvanlige. Der disputeredes ofte med Heflighed om mindre betydelige Ting og om

grammatikalske Rettelser i Stilen. Committeeens Formand, som vel kjendte Værdien af den Myndighed, der var lagt i hans Haand og søgte at haandthæve den, paabød ofte Tausshed og Orden, men efter et Dieblis var hele Forsamlingen stundom igjen i en larmende Strid i Anledning af den omhandlede Gjenstands Afgjørelse. Man var endnu ikke vant til den Orden og Takt i Diskussionerne saavel i den store Forsamling som i de mindre Møder, der siden af en Mesterhaand tilveiebragtes. En og samme Paragraph formedes forskjellige Gange, diskuteredes ligesaa ofte, og Medlemmernes Manuskripter saae saa bemalede ud, at de neppe kunde finde Rede i dem. Man indsaae saaledes, at en Redaktion af enkelte Medlemmer var fornøden for at bringe Enhed i Stilen og Orden i Materierne. Committeeen havde imidlertid ogsaa sine rolige Diebliske, i hvilke Hovedsagen skred stadigen frem til Endemaålet, og dette lettedes meget derved, at Diskussionerne om den indvortes Politik, og om Balget af Regjeringens Overhoved aldeles bortskjænedes fra Committeeens Overveielser.

Den 29de April ankom fra England og Danmark hertil de mærkværdige Aviser, som indeholdt Parises Erobring af de Allierede. Begivenhederne vare saa detaillerede, at man ikke kunde tvivle om Beretningens Autenticitet. Den 30te Marts blev den franske Armee under Marmont og Mortier slaaet under Parises Barriere; den 31te rykkede Keiser Alexander, Kongen af Preussen og Prindsen af Schwarzenberg ind i Paris. Den letfindige franske Pøbel overlod sig til den høieste Jubel. Alexander forgubedes, Napoleon forbandedes, og høie Raab krævede Bonaparte assat og Ludvig den 18de tilbage. Hele Egnen om Paris og en stor Deel af det øvrige Frankrige erklærede sig for Ludvig. Senatet, Talleyrand i Spidsen, er-

klærede Bonaparte affat og Ludvig Konge. En Deel af den franske Armee, saavelsom de vigtigste franske Generaler, svore til det nye Dynasti. Den engelske Avis tilføier, at paalidelige Efterretninger fra Dünkirkten berette, at Napoleon har modtaget Keiseren af Ruslands Tilbud om Den Elba som et Tilflugtssted for ham og hans Familie. — Hvor bestemte end disse Efterretninger vare, havde man Nøie med at fæste Lid til dem. De bleve imidlertid modtagne af Medlemmerne med stor Deeltagelse og foranledigede en urolig Gjæring i hele Forsamlingen. Det eneste Trøstelige ved disse Nyttelser fra Vesten var Haabet om Fred, som nu maatte synes mere grundet end tilforn, da det svage Norge vel maatte underkaste sig det mægtige Europas Bestemmelser. Saaledes raisonnerede den rolige Deel af Forsamlingen. Men disse Efterretninger vare endnu ikke i Stand til at nedtrykke de sværmende Selvstændighedsmænds sangvinke Forhaabninger. Endnu denne Formiddag deeltog Forfatteren i en politisk Ventilation, hvori de besynderligste politiske Meninger bleve fremsførte. Man stode endnu paa Englands Bistand, man gjorde sig de bedste Forhaabninger om Carsten Anfers Udeblivelse¹⁾, man glædede sig over, at Carl Johan ikke havde været tilstede ved Napoleons Nederlag — og hvad Stof meer man kunde have til glade Udsigter for Norges Selvstændighed. Rosenkrantz var ogsaa nyligen ankommen fra Danmark, og ogsaa han lagde stor Vægt paa den Enthusiasme for Norges Sag, som sporedes overalt der.

Den 1ste Mai ankom atter engelske Aviser af 12te April, i hvilke gjentoges efter officielle og autentiske Efterretninger, at

1) Anfer opholdtes, som fortalt, i London formedelst private Gjældsforhold.

Napoleon havde antaget de Allieredes Tilbud, og for 2de af sine forrige Generaler erklæret sig villig til at erkjende Ludvig den 18de som Frankriges retmæssige Konge, og havde derefter begivet sig paa Veien til Elba. Frankrige var beroliget, den nye Constitution antaget, og Freden smilede til det hele Europa — kun i Norge vajede Blodfanen! — Attet i Dag var hele Forsamlingen fuld af Beretninger om ankomne Kornskibe. Til Bergen skulde være overført fra England meer end 20,000 Tønder Kornvarer, og til mangfoldige andre Steder vare ikke ubetydelige Partier ankomne ¹⁾. Til Christiania var i Gaar ankommet et Skib under svensk Flag med 1000 Tønder Rug, som havde en svensk Supercargo ombord, og herom fældedes de meest forskellige Domme. Ved Siden af hine mærkværdige politiske Nyheder fra Vesten udbredtes i disse Dage det besynderlige Nygte, som begjærligen optoges af Prindsens Tilhængere, at Carl Johan havde gjort det Tilbud at renoncere paa den svenske Throne, og at modtage en høj Post i Frankrige eller et Fyrstendømme i Tydskland, og at den assatte svenske Konges, Gustav 4de Adolfs, Søn befandt sig i det russiske Hovedquarteer for igjen at sættes paa Sveriges Throne. Man talte om, at ikke alene de engelske Krydsere havde ladet vore Kornskibe ubehindret passere; men endog høfligen conboy-

1) Disse deels historiske Begivenheder, deels falske Nygter kunde synes at staae paa sit urette Sted; men Forfatteren har troet at burde efter sin Dagbog give et Billede af Rigsforsamlingens Physiognomi i det Hele. Det er ikke hans Grindring, men hans Dagbog, som her og andensteds i hans Fremstilling om Rigsforsamlingen har veiledet ham, og som han fast bogstaveligen har affrevet.

ret dem ind i Skjærene ¹⁾). Hermed contrasterede de Efterretninger, som bragtes af Lieutenant Falbe fra Kjøbenhavn. I Wenersborg opholdt sig nemlig Admiral Steen Bille og en dansk Oberst Lønborg, der vare udsendte af Kongen af Danmark, for som Kommissairer fra dansk Side at overlevere de norske Fæstninger til Sverige. Fra disse var Lieutenant Falbe tilligemed en anden Lieutenant assendt til Prinds Christian med Depescher. Prindsen afviste imidlertid Kommissairerne og nægtede at udløse Fæstningerne. Med Falbe kom Afskriften af et Brev, hvilket han selv kaldte officiel, fra den svenske Envoye i London, Rehhausen, til Grev Rosen i Gothenborg af 22de April, hvori det berettes, at der var afgaaet Fregatter fra England, som skulde blokere Norges Havne og hindre Overførsel af Korn ²⁾). Men ikke heller dette Brev gjorde nogen Virkning paa Selvstændighedens Forsvarere, det blev anseet som en svensk Løgn, opdigtet for at indjage Nationen Skræk. Imidlertid gave disse hverandre modsigende Efterretninger og Rygter Anledning til levende Controverser mellem de Mænd, der opholdt sig paa Gidsvold ³⁾). Den 25de April

1) Engelske Krydsere havde vistnok, i Følge Kielertraktaten, ophørt at jage i vore nordiske Vande i de første Maanedes af Aaret; men Jagten begyndte igjen om Foraaret, da Norge havde modsat sig Foreningen med Sverige.

2) See Bilag No. 6.

3) Forfatteren havde samme Dag en Ventilation hos sin Broder Regjeringsraad Wall med Sommerhjelm, som ogsaa var Medlem af Regjeringsraadet. Forfatteren havde fordybet sig i en Samtale med sin Broder om Landets politiske Stilling, hvori hans egen Frygt og hans Broders Haab spillede den sædvanlige Rolle. Forfatteren meente nemlig, at der var lidet at stole paa Englands Bistand, og at dette neppe vilde svigte sine til Carl Johan givne Løfter. Samtalen førtes med fortrolig Aabenhjertighed, fordi

valgtes for de næste 8 Dage Commandeur Fabricius til Præsident og Rein til Vicepræsident.

For Næsten gik Tingene sin rolige Gang paa Eidsvold. De forskjellige Partier verlede vel stundom Høfligheder og Bitterheder med hverandre efter deres forskjellige politiske Tro; men Alt, med enkelt Undtagelse, inden den Anstands Grændser, som maatte ventes af en Samling af saadanne Mænd. — Man begyndte nu at klage meer over Beværtningen, som efterhaanden blev slettere og meer eensformig — stedse Kalvekød vædet med suur Wiin. Grøgaard og Forfatteren mødte ofte disse Spædkalve — eller som Grøgaard kaldte dem usødte Kalve — der i blodige Lagener bares til Rigsforsamlingens Kjøkken. Med denne Beværtning kontrasterede Spiisningen ved Prindsens Bord, hvor der herskede Overflod og læffre Spiser, til hvilket Festsmaaltid et lille Antal af Forsamlingens Medlemmer efter Distrikternes Råd dagligen indbødes. Alagerne derover gave imidlertid meer Anledning til Spøg end til alvorlig Anke

den meentes holdt under fire Dine. Men S. befandt sig i Sideværelset, hvortil Døren stod aaben, og da han hørte Samtalen kom han ud, og sagde med Hefstighed: „Jo min Sjæl vil England os vel, og hvo som tvivler herom søger kun at fremme daarlige Planer.“ Forfatteren svarede i samme Tone, at han hørte blandt disse Tvivlere, og troede sig derfor ikke slettere Patriot end Andre — og dermed endte Striden. Denne Samtale anføres kun som et Beviis paa den politiske Mening, der ogsaa i Statsraadet havde befæstet sig. Sommerhjelm var bekendt som en human og retfærdig Mand, høflig mod Alle, og Forfatteren har senere baade i Norge og Stockholm haft Beviser paa at denne lille Strid, hvori Omfandtligheden paa begge Sider var lige stor, var aldeles glemt. Iøvrigt besvarede Regjeringsraaderne vissefælgelig ikke Forsamlingens Medlemmer med Mistjendelse eller Forsøg paa at rokke Nogens Overbeviisning. Forfatteren havde ofte de venligste Samtaler med Prindsens ivrigste Tilhængere blandt dem.

— Alles Tanker vare henvendte paa ganske andre Gjenstande.

Der ankom i disse Dage et vidtløftigt Brev til Grev Wedel, der indeholdt en Betænkning over Norges Stilling, som i Forfatterens Tanker var noget af det Bedste, der var skrevet i den Materie. Nogle meente, at Forfatteren var Biskop Krogh i Nordlandene; men Andre vilde finde en politisk Tro i Brevet modsat den, hvortil Krogh bekendte sig. Brevet løb kun om mellem den lille Kreds af Grevens fortrolige Meningsfrænder, og tjente til at understøtte deres politiske Meninger. Ved Siden deraf var sat i Omløb N. W. Schlegels ¹⁾ bekendte Sendebrev til Hr. v. Holten, der var denne Forfatter uværddigt, og modtoges af begge Partier med almindelig Ubillie, formedelst de deri indeholdte uanstændige Udtryk om Prinds Christian, og hans falske Raisonnements i det Hele om Norges Stilling. Der var megen Tale om at udarbejde et Modskrift mod denne Pamphlet, som kun Forfatterens Navn men ikke dens Indhold kunde give nogen Betydning; men de blandt Forsamlingens Medlemmer, som dertil havde Evne, havde altfor vigtigt Arbejde under Hænder til at skjænke denne Sag nogen Opmærksomhed. Den 2den Mai valgtes til Præsident Justitsraad Diriks og til Vicepræsident Amtmand Bendeke.

Onsdagen den 4de Mai indleveredes det af Constitutionscommitteen forfattede Udkast til Grundloven, og ved dette Møde var Rigsforsamlingen usædvanlig talrig, da kun to af Medlemmerne vare fraværende, medens ellers sædvanligen større Huller i deres Række ved de almindelige Møder fandtes. Udkastet havde følgende af Falsen forfattede Indledning:

1) Paa Gidsvold antoges han almindeligen som Forfatter.

„Det vigtige Kald blev betroet Committeeen, at udarbejde Forslaget til en Constitution for Riget. Den fremlægger herved Resultatet af sit Arbejde.

„Emnets Natur forbyder at levere noget Fuldkomment, og dette har hidtil end ikke været muligt i de Stater, hvor dyrebare Erfaring har understøttet Thronen.

„Under sit Arbejde har Committeeen haft stadigt Hensyn til den borgerlige Friheds Betyggelse, Eiendommenes Sikkerhed og Rettighedernes muligste Vished. Rigsforsamlingens Visdom vil vide at bestemme, hvorvidt dens Bestræbelser for at fremme dette almeenbigtige Formaal have været ledsagede med Held.

„Forskjellige Bidrag til Constitutionsværket ere indleverede saavel fra Rigsforsamlingens Medlemmer som fra Andre. Committeeen har modtaget disse Bidrag med Erkjendtlighed og benyttet dem, saavidt Omstændighederne gjorde det muligt. Naar de ere oplæste vil Rigsforsamlingen selv bestemme, om end mere af disse Bidrag bør indlemmes i Statens Grundlov.

„Den private Lovgivnings Bud ere udenfor Constitutionens egentlige Grændser. Committeeen har derfor kun fremsat nogle didhørende Principer, hvis Nødvendighed i den borgerlige Lovgivning ved den norske Nations egen Erfaring er godtgjort.

„Det vilde have været lidet gavnligt, om Committeeen havde forsøgt at tilveiebringe fuldkommen Enhed i Stilen og streng Orden i Paragraphernes Følge. Udeladelser, Forandringer eller Tillæg, som Forsamlingen maatte finde hensigtsmæssige, vilde tildeels nedbryde denne Orden og Enhed.

„Om Statens Pengevæsen udfordres Bestemmelser, og disse ville ikke kunne indføres i Constitutionen, førend Finantscommitteeens Forslag ere fremsatte og prøvede.

„Committeen tillader sig derfor det Forslag, at Stilen og Materiens Form maa vorde undtagne fra Debatterne.

„Naar Forsamlingen har tilendebragt sine Forhandlinger om det hele Udkast og de Paragraffer om Pengevæsenet, som deri bør indlemmes, vil Stilens Enhed og Paragraffernes rigtigste Orden bekvemmest fastsættes ved 2 eller 3 dertil udnævnte Mænd.

„I flere Poster har Committeeens Medlemmers Meninger været deelte, og den underkaster nu Rigsforsamlingens videre Granskning, om og hvorvidt sikkere Midler i Constitutionen kunne udfindes til Betryggelse for Fædrelandets Selvstændighed, dets Hæder og Held.

„Eidsvold i den til Constitutionens Udarbeidelse nedsatte Committee den 30te April 1814.“

(Underskrevet af samtlige Committeeens Medlemmer).

Forsamlingen vedtog foreløbigen eenstemmig, at Materiens Form og Paragraffernes Orden under Debatterne ei skulde tages i Betragtning.

Af Oberste Hegermann blev nogle Forslag til Tillægs-Paragraffer til Grundloven fremlagte, som Forsamlingen vedtog skulde tages under Overveielse naar de didhørende Paragraffer omhandlede.

Derefter oplæstes de Constitutionsforslag, som vare indleverede af Forsamlingens forskjellige Medlemmer¹⁾, hvoraf Sørensen Weidemanns var det vidtløftigste og bedst motiverede, ligesom det og i enkelte Punkter var benyttet af Committeeen.

1) Dog ikke Ablers og Falsens, som flittigen var benyttet i Committeeen.

Lysgaard, som ogsaa havde vedtaget Weidemanns Forslag, havde desuden indleveret sit eget, hvori han havde lagt Vægt paa at bevare Odelseretten i sin gamle Aalenhed, paa Afstæffelsen af Leilændingsvæsenet, og paa at Jordegods ei i for stor Omfang skulde opdynges i enkelte Hænder, i hvilken sidste Henseende Weidemanns Forslag tildeels stemmede overens med Lysgaards. Sørenskriver Korens saakaldte „Strøtanter“ vare af ham anmeldte som et Hæftværksprodukt, og dertil toges ogsaa i Committeeen lidet Hensyn, endskjønt det indeholdt flere Beviser paa at Forfatteren deraf havde tænkt over Sagen. Endeligen indleverede Falsen ogsaa nogle Bemærkninger, som vare ham tilfillede i et anonymt Skrift¹⁾, der indeholdt adskillige læseværdige Bemærkninger og Forslag. Bergeland havde ogsaa, som forhen bemærket, forfattet et Udkast; men dette blev ei oplæst, fordi det ei blev indleveret. I Hovedsagen var det Committeeen bekjendt, da det der delviis var bleven oplæst og tildeels benyttet, idet nogle Bestemmelser skyldtes denne Forfatter. Forelæsnngen heraf varede over 2 Timer, og umiddelbart derefter sattes Forslagets Paragrapher under Debat og Votering. Det gik meget rasht med Antagelsen af Paragrapherne, idet 20 expederedes allerede den første Dag.

Den 2den Paragraph fik efter Sørenskriver Christies Forslag det Tillæg, at Jesuiter og Munke ikke maatte taales. Provst Middelfart, som havde stridt for at Jøderne ikke skulde nægtes Afgang til Niget, søgte ogsaa i et veltalende Foredrag i samme Aand at forhindre Indførelsen af dette Tillæg, hvilket

1) Hvis Forfatter angaves at være en svensk Mand ved Navn Gylbenborg, der som svensk Flygtning opholdt sig i Kjøbenhavn.

han ansaae som et Beviis paa en uchristelig Intolerance at indføre i Grundloven; men Christies Forslag gik igjennem med 94 Stemmer. Denne § var iøvrigt anderledes redigeret paa Eidsvold end den i Grundloven findes indført. Der hedte den saaledes: „Den evangelisk-lutheriske Religion forbliver Statens offentlige Religion. Alle christelige Religionssefter tilstedes fri Religionsøvelse, dog ere Jøder og Jesuitter fremdeles udelukkede fra Adgang til Niget. Munkeordener maa ikke taales. Landets Indbyggere, som bekjende sig til Statens Religion, ere forpligtede til at opdrage deres Børn i samme.“ Det er ikke Forfatteren muligt at forklare Grunden til denne Forandring i Redaktionen, men han er fuldkommen vis paa, at den blev antagen som her anført, og som den ogsaa findes i Rigsforsamlingens Forhandlinger. Det er formodentligen en Redaktionsfeil, hvorved Committeeens Udkast er bleven trykt i Stedet for den af Christie redigerede og af Forsamlingen antagne Paragraph; thi en Redaktionsrettelse kan det ikke være.

Den 4de Paragraph lød saaledes: „Kongen skal stedse have bekjendt og bekjende sig til den evangelisk-lutheriske Religion, haandthæve og beskytte den.“ — Rein understøttede denne Paragraphs Bestemmelse ved en kort Tale, hvori han søgte at vise, hvor farligt det var at vælge en Konge, der havde skiftet Religion. „Ethvert Folk — sagde han — fordrer, at dets Konge skal have en Religion. — Naar en Konge ikke tager i Betænkning at affværge den Religion, han engang har bekjendt sig til, og hvori han er opdragen, og at antage en anden for at vinde en Krone, saa lægger han klarligen for Folkets Dine, at han virkelig slet ingen har, og dette kan, dette maa ikke være noget Folk ligegyldigt, at see en Konge paa sin Trone, der spotter saavel med sine Fædres, som med den sidst antagne

Religion 1).“ Debatterne over denne Paragraph spillede paa Grændsen af Betragtninger om Prinds Carl Johans Person, men Striden neddyssedes, da Ingen gjenmælede Sørenskriver Weidemann, som egentligen havde begyndt den. Den Deel af Forsamlingen, som tænkte sig Muligheden og endog Himeligheden af at Carl Johan engang vilde komme til at bære Norges Krone, forudsaae, at dette vilde blive en af de Paragrafer, som i Tilfælde af den skandinaviske Halvøes Forening let kunde blive forandret, og de fandt det upassende derom for Tiden at fremkalde nogen Strid. De lode det saaledes blive ved stiltiende at votere derimod, og Committeeens Forslag blev med 77 Stemmer uforandret antagen.

Den 5te Mai fortsattes Forhandlingerne om Udkastet til Grundloven. Paragraferne 21—28 bleve antagne med ubetydelige Forandringer saaledes som de af Committeeen vare foreslagne. Men om den 28de § bleve nogle varme Debatter. Den lod i Committeeens Forslag saalunde: „Kongen maa ikke modtage nogen anden Krone eller Regjering uden Stortingets Samtykke, hvortil i dette Tilfælde $\frac{2}{3}$ Stemmer udfordres.“ Soldsprokureur Omsen reiste sig i denne Anledning, og søgte med lidenskabelig Hefstighed at vise, hvorlunde Antagelsen af denne § i sin nærværende Form vilde bringe Norge tilbage til en Forbindelse, som havde været saa ufordeelagtig for Fædrelandet. Han paaastod, at Norges Konge under ingen Betingelse burde kunne antage en anden Krone, og at Ordene „uden Stortingets Samtykke“ burde udgaae. Bergeland ifømte samme Tone, og understøttede Omsens Forslag ved et

1) Reins Tale findes i Rigsforsamlingens Forhandlinger 1ste Deel, Pag. 100 ff.

langt Foredrag, hvori han søgte at bevise Gavnligheden af en ubetinget Bestemmelse i Grundloven, der hindrede Kongen fra at antage en fremmed Krone. Hans Mening blev imidlertid bestridt af Sverdrup og Flere, og Forfatteren fremsatte ogsaa sine Tanker korteligen herover. „Det kunde, meente han, blive et Indgreb i Landets tilkommende National-Lykke at forbyde i nærværende Constitution paa en absolut Maade Norges Konge at modtage en fremmed Krone. Det var umuligt for nærværende Forsamling at forudsee alle de Tilfælde, som kunde gjøre en saadan Indskrænkning farlig for Samfundet. Hverken denne eller andre Bestemmelser, der ikke kunde betragtes som Grundlovsprinciper, hvis uforanderlige Værd igjennem alle Tidsalder er bleven erkjendt, bør gøres saa urokkelige, at de jo kunde modtage de Modifikationer, som Tid og Omstændigheder, Landets Liv og forandrede Kulturstilstand maatte gjøre fornødne 1).“ Committeeens Forslag gik imidlertid igjennem med 98 Stemmer og Tillægget blev staaende.

I Anledning af den 31te § foreslog Theis Lundegaard tilligemed flere Bønder „at det beneficerede Gods maatte an-

1) Forfatterens Foredrag findes i Rigsforsamlingens Forhandlinger 1ste Deel 3die Hefte Pag. 9. I Anledning af denne § kaldte Prindsen Sverdrup og Møjsfeldt til sig og forestillede dem Urigtigheden af den — allerede for nogle Dage siden fattede Beslutning om Kongens Udelukkelse fra Afgang til fremmed Throne. Han anførte, at det engang i Tiden kunde blive til stort Held for Norge, om Kongen fik et Rige til at regjere over. De nægtebe ikke Muligheden deraf, men ansaae det for afgjort, at i et saadant sjældent Tilfælde vilde Storthinget ei nægte sit Samtykke. — Saaledes kaldte Prindsen flere Gange Præsident og Vicepræsident til sig og diskuterede med dem om en og anden af Forsamlingens Beslutninger, men steds med Blidhed, Delikatesse og Maadehold, og mestendeels steds uden Virkning.

vendes som et Bidrag eller Hypothek for at opbjaelpe Statens Pengevæsen, oprette en Bank o. s. v. De grundede Forslaget paa, at dette Gods var en Levning fra den katholske Tid, at dets Anvendelse ikke passede til nærværende Forhold, og blev ikke heller, som det nu benyttedes, bragt til den Fuldkommenhed, som var ønskelig. De meente, at Præsterne burde sættes paa fast Gage, der skulde rettes efter de forskjellige Præstegaardes Bessaffenhed, der nu bringe betydelige Indtægter. Skulde deres Forslag ikke gaae igjennem, men Indtægterne af det beneficerede Gods efter Committeeens Forslag henlægges til Oplysningsvæsenet og Geistlighedens Bedste, foreslog de, at denne Bestemmelse kun midlertidigen skulde tages, og at det skulde overlades næste Storthing at afgjøre Sagen. Dette Forslag reiste store Debatter, da især Forsamlingens geistlige Medlemmer søgte at oplyse, at dette Gods i Følge sin Bestemmelse var legeret til gudeligt Brug, og især til Geistlighedens Nytte, og at man ikke uden at krænke Testators Willie kunde anvende det til anden Hensigts Opnaaelse. Committeeens Forslag gik imidlertid igjennem med omtrent $\frac{2}{3}$ Stemmer. Christies Forslag, at det beneficerede og de offentlige Stiftelses Gods ei maatte bortselges, blev ikke heller antaget ¹⁾.

I Anledning af Forslagets 33te § saalydende: „Kongen har Ret til at sammenkalde Tropper, begynde Krig og slutte Fred, indgaae og ophæve Forbund, sende og modtage Gesandter“, fremlagde Major Sibbern sin Betænkning, der gik ud

1) Dersom det ikke kan nægtes, at den senere hen tagne Beslutning at realisere det beneficerede Gods har været Staten til stor Gavn, var det vistnok et Held, at dette Forslag ei gjordes til en Grundlovsbestemmelse, især da Erfaring har lært, hvor vanskeligt det har været at bevirke forandret en Løddel i Grundloven.

paa at indskrænke en Rættighed, som han ei troede ubetinget burde nedlægges i Regentens Haand, og søgte at understøtte sit Forslag ved at henvise til Historien, „som indeholdt mange Beviser paa, at denne Ret af Regenten har været misbrugt.“ Paragraphen blev imidlertid antagen i Committeeens Form med 90 mod 14 Stemmer.

Den 37 § gav Anledning til megen Debat. Denne indeholdt følgende Forslag fra Committeeen: „Kongen kan meddele Rang, Titler og Ordener til hvem han forgodt befinder til Løn for udmærkede Fortjenester, dog saaledes at ingen maa være arvelige, give Ret til Fritagelse fra Statsborgerernes fælles Pligter og Byrder, eller medføre fortrinlig Udgang til Statens Embeder. Ingen personlige eller blandede arvelige Forrettigheder maae tilstaaes Noget for Fremtiden.“

I Anledning af denne Paragraph gjordes forskellige Bemærkninger og Forslag, hvoraf især Grøgaards udmærkede sig ved hans interessante, vittige og tildeels vidende Foredrag. Han ansaa ikke alene Titler og Rang — med Undtagelse af Embedsrang — upassende, men troede heller ikke, at det burde staae i Regentens Magt at uddele Ordener. Han gjorde sig lystig over de mange Alen hvide Baand med røde Kanter, som i Flæng vare uddeelte, og formedelst denne hensigtsløse Uddeling havde nedsat Udmærkelsens Værd. De danske Ridderordener vare ikke istand til at opretholde den dansk-norske Stat, ligesaa lidt som Napoleons Grevslegion det franske Keiserdømme. Han foreslog en saadan Redaktionsforandring: „Ingen personlige eller blandede arvelige Rættigheder maa tilstaaes Noget for Fremtiden; ikke heller blotte Titler eller anden Rang end Embedsrang. Ingen Ridderorden maa stiftes i Norges

Nige. De, der nu bære noget udenlandst Ordenstegn, maae vedblive at bære dette."

Doktor Møller fra Arendal udbredte sig derefter vidtløftigen over denne Sag, og fik derved Anledning til at lægge sin af en reen Fædrelandskjærlighed udspringende Enthusiasme for Fædrelandets Frihed og Selvstændighed for Dagen, der har fulgt ham til hans sidste Dage ¹⁾).

Ogsaa Forfatteren blandede sig i disse Debatter. Han meente, at i en Stat som Norge, der vel ikke vilde blive istand til at lønne alle Embedsmænd passende til Embedsmandens Nøie og Embedets Vigtighed, kunde Rang betragtes som et Gode, eller i det mindste som et uundværligt Onde. Forsængelighed vilde vel ikke heller flye denne Stat, men dens Tilfredsstillelse blive et Middel til at opmuntre Statsborgernes Flid. Titler ansaae han derimod i vor lille Stat for overflødige, indeholdende noget viist Latterligt og fordunklende sande Fortjenester. Han foreslog derhos, at Embedsrangen ei opførte med Embedet. Tillige foreslog han, at overlade til Lovcommitteen at prøve Adelens Rettigheder, og forelægge et kommende Storting Resultatet af denne Undersøgelse.

Efterat flere af Forsamlingen havde talt om denne Paragraphs Form ²⁾ blev den tilført Protokollen saaledes:

„Kongen kan ikke uddele nogen anden end Embedsrang og Titel. Den Embedsmand, som i Naade affædiges, beholder den Titel og Rang, som hans havde Embede har medført. Til Belønning for udmærkede Fortjenester kan Kongen uddele

1) Endnu den Dag i Dag give Discussioner af den Art den 80aarige Olbing Ungdommens Varme.

2) De Taler, som i denne Anledning bleve holdte, findes i Rigsforsamlingens Forhandlinger 1ste Bind 3die Hefte, Pag. 69 ff.

Ordener til hvem han forgodt befinder, men ved Ordenens Tildeelse skal offentlig kundgjøres de Fortjenester, hvorfor de ere givne."

"Intet Hæderstegn kan give Ret til Fritagelse fra Statsborgernes fælles Pligter og Byrder, eller medføre Udgang til Statens Embeder. Ingen personlige eller blandede arvelige Forrettigheder maae tilstaaes Noget for Fremtiden."

Efterat denne Paragraph var antagen, oplæste Sørenskriver Falsen en Erklæring, hvori han for sig og sine Descendenter fraskrev sig deres hidtil havde Adel med alle de Rettigheder, som dermed kunde være forenede¹⁾. Dette Offer modtoges imidlertid med taus Ligegyldighed af Forsamlingen og efterlignedes ikke af nogen tilstedeværende Adelsmand. Den mindste Deel vidste, at Falsen var Adelsmand.

Man troede i Dag at spore Virkningen af Prindsens Nærværelse, der vissestellers ellers høist sjelden lod sig føle. Grev Wedel havde dikteret i Committeeen den 41 og 42 § i Grundloven, som indeholdt Fordelingen af Statsstyrelsen mellem 5 Statsraader og bestemte disses Forretninger. Der meentes nu, at Committeeens Formand, efter Aftale med Prindsen, bevegdes til at gjøre en Forandring og fremsætte et Forslag, som var forskjelligt fra Committeeens, da man der Intet derom havde hørt. Han udviklede nemlig i en lille Tale, at Committeeens Forslag i 41 og 42 § efter hans Formening streed mod det engang antagne Princip, at den executive Magt bør være i Kongens Hænder. Man burde ikke uden Hensigt indskrænke Kongens Myndighed. Ingen kunde bedre end Kongen bedømme

1) See Rigsforsamlingens Forhandlinger 1ste Bind 3die Hefte Pag. 47.

me, paa hvad Maade Forretningerne bedst fordeeltes. Han lagde megen Vægt paa de ubehagelige og hensigtsløse Indskrænkninger, som derved paalagdes Regjeringen. Staten havde Garantien nok, naar der sørgedes for at Udgifterne ikke unødvendigen forøges, og enhver Statsraad staaer til Ansvar for de Expeditioner, der udgaae fra hans Departement ¹⁾. Han foreslog derfor, at Paragraphen skulde faae følgende Form:

„Kongen vælger selv et Raad af norske Borgere, som ikke ere yngre end 30 Aar. Dette Raad skal i det mindste bestaae af 5 Medlemmer, men foruden dem kan Kongen ved overordentlige Leiligheder tilkalde andre norske Borgere, kun ingen Medlemmer af Stortinget, til at tage Sæde i Statsraadet. Forretningerne fordeler han iblandt dem saaledes, som han det for tjenligst eragter.“ Efter Wulfsbergs Forslag tilføiedes Paragraphen den Slutning: „Fader og Søn eller tvende Brødre maa ei paa samme Tid have Sæde i Statsraadet.“

Wedel, hvis Mening det i Almindelighed ingenlunde var utilbørligen at indskrænke den executive Magts Myndighed, indvændte Intet mod denne Forandring og Falsens Forslag gik igjennem med 99 mod 3 Stemmer, og Wulfsbergs eenstemmigen. Derimod havde Wulfsbergs Forslag, at Statsraadet skulde vælges af Stortinget, kun een Stemme for sig.

Præsidenten Diriks foreslog ved Enden af denne Dags Debat, at Forsamlingen for at fremme Forretninger, hvis Ende Nationen og hvert enkelt Medlem af Forsamlingen saae med Bængsel imøde, skulde fortsættes Morgendagen, som var en Søndag. Derom opstod stor Strid, især fordi Nogle af Præsterne ansaae det for en Helligdagsbrøde, hvorimod Loven indeholdt

1) See Rigsforsamlingens Forhandlinger 1ste Bind 3die Hefte Pag. 54.

Forbud. Omsider afgjordes det, at man Morgendagen skulde tage Middag Kl. 2, og derefter møde Kl. 4, da Helligdagen maatte ansees endt. Forfatteren erindrer meget godt, at den Scene, som Provst Bergeland fortæller i sine fortrolige Breve ¹⁾, foresaldt mellem Sverdrup og L. Lundegaard. Lundegaard fremtraadte allerede paa Gidsvold med et vist djærvt Væsen, som dog udvikledes meer paa de følgende Stortthing til en vis Grad af Raahed, der stundom forledte ham til upassende Ytringer, og voldte ham Ubehageligheder. Men han lod sig mindre høre i Forsamlingen paa Gidsvold end senere i Stortthingsalen, dels fordi den afhandlede Materie i Almindelighed var ham mere fremmed, dels fordi der endnu fattedes ham Mod og Evne til at tale for Mængden. Han lagde isvrigt noksom for Dagen, at han var en Mand af sund Forstand, der dømte rigtig om flere af Landets Forhold, ligesom hans Bemærkninger vare ikke sjældent træffende, skjønt stundom vidende. Han indskrænkede sig saaledes mestendeels paa Gidsvold til nogle Kraftudtryk udenfor Forsamlingen, og var da stundom meget hvirostet, og et saadant, omtrent som Provst Bergeland fortæller, undfaldt ham ogsaa i den anførte Samtale mellem

1) Pag. 83, hvor den fortælles saaledes: „Det veed jeg — sagde Leis — at hverken Guds eller Kongens Lov tillader at arbejde paa en Søndag.“ — „Men veed Du ikke og — svarede Sverdrup — hvad der staaer i Bibelen, hvad Christus siger . . .“ „Græsk og Latin, replieerede L. — det maa J forstaae, men lær J mig ikke min Christendom; hvad Guds Ord siger, veed jeg nok. I Bibelen staaer der: falder en Dre eller et Alsen i en Grav paa en Helligdag, saa kan Du trække den op igjen. Er der en Dre eller et Alsen at trække op paa Rigssalen, skal D. g. i m. jeg ogsaa komme og hjælpe den op.“ Et dygtigt Slag i Bordet var Punktum og Amen til denne drøie Præken, som var og blev sans repliche.“

Sverdrup og ham. — For Sagen i det Hele maatte det ansees gavnligt, at Eenen til at tale offentlig endnu ei fandtes i nogen udviklet Grad hos Repræsentanterne paa Eidsvold. Man tænke sig de vigtige Gjenstande, som der overveiedes, saaledes behandlede som paa senere Storting. Færdighed til at kunne fremsætte sine Tanker, og Mod til at lade sig høre i offentlige Forsamlinger, har ofte ved senere Storting utilbørligen forhalet Forhandlingernes Gang. De samme Argumenter, med en ringe Afvigelse i deres Orden og udbortes Form, ere gangne igjennem mangfoldige Munde, den omtvistede Gjenstands Behandling er bleven udtværet til det Yderste, og de grammatikalske Rettelser have ofte været trættende. Paa Eidsvold havde kun enkelte Medlemmer det i sin Magt at føre Parlamentstriden med Færdighed og Held, og disse Saa hørte til Forsamlingens talentfulde Mænd, der vare deres Syssel vorne, og mestendeels kun betænkte paa at befordre Hovedsagens Fremme til sit rette Maal. Mishagede Enkelte ved deres Bidtløstighed, da var det ligesaa ofte Fordom og politisk Meningsforskjel, som Talerens Misbrug af Forsamlingens Tid eller uhenigtsmæssig Behandling af hans Materie, der foranledigede Mishaget. De Fleste medbragte hvad de havde at sige skriftlig, og naar dette var fremsagt manglede der Mange enten Mod eller Naaben til at gaae Modstanderne imøde. — Men især hidrog den almindelige Bængsel efter at ende dette vigtige Arbeide til dets Forkortelse — en Bængsel, der hos de Fleste fulgte af en velmeent Iver for snarest muligt at bygge Fædrelandets Held i Fremtiden ved en passende Grundlov, og Altraa efter at kunne vende tilbage til Borgerskysler, som under Fædrelandets mislige Stilling paa mange Maader forvikledes; hos enkelte Andre af en vis Bigegyldighed for et Arbeide, der med Hen-

syn til Landets udvortes Forhold ingen Bestandighed ansaaes for at kunne have. Vi have ovenfor søgt at forklare Marsfagen til den Hurtighed, hvormed Norges Grundlov, uden at flade dens omhyggelige Bearbejdelse, fremmedes i Committeeen, og ovenstaaende Bemærkninger kunne maaskee tjene til at forklare den Raskhed, hvormed de vigtigste Materier i Rigsforsamlingsalen afgjordes.

Søndag Eftermiddag den 8de Mai mødte Forsamlingen, og Ingen udførte sin Trudsel at udeblive fra denne Helligdagsforretning, da kun to Medlemmer udebleve, hvilket var det mindste Antal af Udeblivende i de daglige Møder. Der fandt imidlertid varme Debatter Sted, og Sessionen hørte i denne Henseende blandt de urolige. Den Paragraph i Grundloven, som omhandler Indfødsretten, debatteredes, og Flere af Forsamlingen viiste sig ivrige for at udelukke alle Fremmede og især Danske fra Norge. Provst Stabel fremsatte først det Forslag, som han tildeels havde laant af det af Sørensfriber Weidemann indleverede Constitutionsudkast, at kun Norsksfødte skulde gives Adgang til norske Embeder. Bryn og Weidemann — som Begge gif endnu videre end Stabel — understøttede dette Forslag i heftige Taler, og især lagde Weidemann Vægt paa, hvormeget norske Borgere under den danske Regjering vare blevne fortrængte af Danske. Han anførte Exempler paa, at fortjente Mænd, som vare Medlemmer af denne Rigsforsamling, vare blevne ligesom forviiste til Embeder i de fjærneste Polaregne ¹⁾, medens Udlændinger og unge uerfarne Adelsmænd

1) Herved meentes Præsten Rein, som, endstjønt han var den Første, der underkastede sig Store-Philologicum, ei kunde bringe det videre end at opnaae Kantokeino Kalb. Marsfagen skal have været, at Rein ved en Leilighed skal have ladet Cancellipræsidenten

vare befordrede til Landets vigtigste Embeder. I samme Stil taledes Bryn. Derimod søgte Flere af Forsamlingen at vise det Uensigtsmæssige i, nu for Tiden at udelukke de Danske, der ved saa mange Aar vare bundne til Norge, og meente at dette ikke kunde endnu undvære disse Mænds Talenter og Kendskaber til at reise og understøtte den nye Statsbygning, aldenstund der ikke endnu fandtes i Landets Skjød tilstrækkelig Mængde af norske Candidater til at besætte Landets Embeder, og Universitetet endnu ei var i fuld Virksomhed til at danne dem. Provst Middelfart, som hørte til Forsamlingens humane og liberaleste Medlemmer, tog ogsaa her Ordet, og havde i den Anledning nedskrevet en vel sammensat Tale, og han understøttedes af Sverdrup, Jørgen Møll, Forfatteren og Flere ¹⁾. Sagen blev ved disse forskjellige Anskuelser saa tvivlsom, at Forsamlingen besluttede denne Paragraphs Remisje til Committeeen, for ved en ny Behandling at søge Mægling mellem de forskellige Meninger.

Brandt søle sin bittere Satire. Rein kom imidlertid ikke til Kautskino, da Generalauditeur Wessel kaldte ham til det residerende Kapellani i Skiberg, hvortil han havde Kalbret. I vore Dage kaldes en Befordring til et Kalb i Polareguene ikke en Forvisning.

- 1) Disse Taler findes i Rigsforsamlingens Forhandlinger 1ste Deel 3die Hefte Pag. 65 ff. og i Bergelands citerede Skrift 3die Hefte Pag. 67 ff., hvor disse Debatter fuldstændigen findes anførte. En Chronistik og fuldstændig Fremstilling af Rigsforsamlingens Forhandlinger ligger ikke i Forfatterens Plan, og vilde kun blive en Gjentagelse af hvad der forhen er Landsmand forelagt. Han fremstiller kun det Billede, som hans Dagbog og hans Grindringer, understøttede af Venners Bemærkninger, der vare Medlemmer af Forsamlingen, give ham i Hænde. De Ord, Forfatteren taler i Anledning af Indfødsretten, findes i Rigsforsamlingens Forhandlinger 2det Bind, 6te Hefte Pag. 117 ff.

I Constitutionscommitteen, som til den Ende samledes næste Formiddag, og blev færdig med sit Arbeide til Klokken 12 Middag, blev denne Sag behandlet med liberalt Hensyn til Landets Tarv, og dens Medlemmer bleve enige om at danne denne Deel af Udkastet saaledes, at ogsaa danske Mænd kunde befordres til Landets Embeder, naar de enten havde opholdt sig længe nok i Landet for at kunne ansees naturaliserede, eller ved en høitidelig Act havde erklæret, at de deelte dets Skjebne med Hensyn til de tagne Beslutninger. — Constitutionscommitteen maatte overhovedet betragtes som en Mellem-Instants, der med Sindighed, Indsigt og en reen Oversigt forberedede de Gjenstande, der i Rigsforsamlingen skulde afgjøres. Derhos lettedes dens Arbeide meget ved den Tillid og Agtelse, som den nød i Forsamlingen. Naar den omhandlede Sag blev tvivlsom formeddelt Yttringen af modsatte Meninger, afgjordes den ikke endeligen i Thinget, førend Committeeens Mening paany var bleven hørt. Det er tillige let at forklare, at der paa dette første Folkemøde var en stor Ideernes Gjæring. Den pludselige Overgang fra en fuldkommen Udelukkelse fra Statsstyrelsen, og fra en Forsatning, der paa mange Maader krænkede Borgernes naturlige Rettigheder -- hvordan endog den executive Magt monne have udøvet denne Myndighed -- til en fast uindskrænket Statsstyrelse og Folkets afgjørende Deeltagelse i Lovgivningen gennem sine Repræsentanter, maatte give Anledning til udskiende Meninger om Folkets Rettigheder, som ikke til Statssamfundets Gavn kunde finde praktisk Anvendelse i den nye Statsforfatning. Bevise paa disse Udskielser ligge tydeligen for Dagen i de Forslag, som indleveredes til Rigsforsamlingen paa Eidsvold, saavel af dem, hos hvilke den fornødne Kundskab og Statsklogskab ei kunde forudsættes, som af

indsigtfulde Mænd, der befandt sig i en Slags exalteret Stemning, som ei tillader rolige Overveielser. Dette viiste sig især i Debatterne paa Gidsvold om Næringsfriheden og den lige Fordeling af Statens Byrder og Retligheder mellem de forskjellige Virksomhedsarter i Landet. I dette første Thingmøde dannede sig allerede et, senere hen meer udviklet, Schisma mellem Embedsstanden og næringsdrivende Borgere, i Følge hvilket de i en Art af Opposition verelviis strede mod den gjensidige Interesse. Embedsmændene søgte at bryde Staven over alle de Forrettigheder, som hindrede Næringsdriftens frieste Udvikling og Udøvelse, og fandt alene i denne Frihed Sikkerhed for den borgerlige Velvære. Til denne pludselige Overgang til en fuldkommen Lighed i Betingelserne for den borgerlige Virksomhed fra mangehaande Tvang og Indskrænkninger, iledes, især i Begyndelsen, med stærke Skridt, og en stor Forvirring kunde have fundet Sted i de bestaaende Forhold, naar ikke Constitutionscommitteens findige og forstandige Medlemmer havde forberedt en passende Middelvei mellem en gammel aristokratisk og en ny demokratisk Ideegang. — Paa den anden Side vaagnede hos Menigmand Mistillid til Embedsstanden, og en Sammenligning mellem Stændernes forskjellige Raar med Hensyn til Livets Nydelser og udbortes Fortrin, som udtalte sig i Forsøg paa at deprimere Embedsmændenes Stilling. Det var imidlertid, i Følge Beskaffenheden af Medlemmernes Sammensætning, mere den første end den sidste Meningsyttring, som under Beskyttelse af enkelte varme og eensidige Forsvarere af Næringsfriheden raadede paa Gidsvold, og den vilde have viist sig langt mere virksom, naar ikke Committeeens Medlemmer havde ved at foreslaae passende Bestemmelser lagt Tømme paa Hines Udskielser. Vi have seet, hvorlunde

en enkelt Mand i Committeeen tilbeiebragte en passende Bievægt imellem den Myndighed, som tildeles Statsmagtens forskjellige Afdelinger ved Forslag til hensigtsmæssige Bestemmelser, og Fornuft og Sindighed var stedse tilrede for at mægle mellem de forskjellige Interesser. Vi finde saaledes i vor Grundlov udtalt visse Grundsætninger, som hævede Menneskets naturlige Rettigheder; men ved Siden af dem opstilledes andre modificerende Bestemmelser, der toge tilbørlig Hensyn til de bestaaende Forhold, og forebyggede en pludselig Forrykkelse i borgerlige Stillinger. Denne sindige og upartiske Behandling af Statens indbyrdes Forhold vilde maaskee have fundet Sted i en høiere Grad, naar ikke enkelte høitformaaende, kundskabsrige og talentfulde Medlemmer af Forsamlingen, med stadigt Die fæstet paa Selvstændighedsideen, havde søgt at gjøre denne folkelig ved at understøtte og fremme visse Folkemeninger. Paa den Maade indførtes i Grundloven Almeensætninger og uroffelige Bestemmelser, som have besværet en senere Lovgivning, foranlediget vidtløftige Undersøgelser og vakkende Bestemmelser, og ligesom forstenet forældede Institutioner, hvis Indflydelse paa Samfundet kan siges at have et dobbelt Ansigt.

Da Thingets Medlemmer samledes igjen den 9de Mai, og Constitutionscommitteeens forandrede Medaktion kom under Debat, gjorde vel Indfødsrettens Forsvarere et nyt Forsøg paa at forfægte Indigenatsretten, endskjønt nu med vigtige Modifikationer, men Committeeens Forslag gik igjennem med 84 mod 26. Dog tilføiedes efter Weidemanns Forslag: at de, som saaledes naturaliseredes, ikke maatte have vægret sig ved at have gjort Selvstændigheds-Eden — et Tillæg, som forøvrigt havde Lidet at betyde, da en saadan Bægning efter den

Maade, hvorpaa Selvstændigheds-Eden var aflagt, ei vilde være let at bevise ¹⁾.

Samme Dag fik Forsamlingen sit Navn Storthing. Det varede længe inden man bestemte sig til denne Benaevnelse, som var foreslaaet af Bergeland. Man havde at vælge mellem det i Falsens og Adlers Udkast foreslagne Althing i den gamle Stiiil og Bergelands Storthing; men man blev staaende ved det sidste, fordi det fandtes mere passende og karakteriserende, endstjønt Mange i en from Erindring om Fortiden havde Forskjærlighed for det gamle „Althing“. Tilgemaade bestemtes i Dag Storthingets Inddeling i Lagthing og Odelsting, som dog ikke gik igjennem uden stor Modstand af Enkelte blandt Thingets dygtigste Medlemmer. Især gjorde Mogensfeldt derimod alvorlige Indvendinger. Han ansaae Inddelingen deels unyttig, deels skadelig. Dersom der blandt Repræsentanterne var en afgjort Overvægt af en vis Interesse eller af et vist Parti, da vilde Valget af Lagthingsmænd efter Tingens Natur blive saadan, at dette Parti vilde faae Overhaand paa begge Thing, og Ufdelingen blive unyttig; dersom derimod de dygtigste Medlemmer valgtes til Lagthingsmænd, saa vilde Odelstinget blive saaledes svækket, at det ei kunde opfylde sit vigtige Kald. Han meente, at den Hensigt, som man vilde opnaae ved denne Inddeling, nemlig at forhindre at ikke Partiaand eller Overiselse skulde fremvirke en Beslutning, som siden vilde fortrydes, kunde bedre opnaaes ved at bestemme, at ethvert Lovforslag skulde

1) Da Forfatteren den følgende Dag hørte blandt dem, som i den bestemte Omgang vare indbudne til Prindsens Taffel, henvendte Prindsen nogle venlige Ord til ham, fordi han havde søgt at bidrage til et passende Udfald af Bestemmelserne om Indfødsretten.

debatteres i 3 forskjellige Dage — en Efterlysning af Billens 3de Gange gjentagne Læsning i det engelske Parlament. En fuldkommen Efterlysning af det engelske Parlaments Inddeling i Overhuus og Underhuus fandtes i Committeeen ikke passende, fordi en saadan Stands Afsondring var mindre folkelig, og fordi der i Norge ikke fandtes nogen saa talrig Klasse af mægtige Possessionater, der kunne danne et fast Overhuus, som formedelst dets Medlemmers imponerende Stilling i Staten kunde være mest interesseret i, at dens vigtigste Anliggender fremmedes. Man fandt det imidlertid hensigtsmæssigt at give Anledning til Sagernes omhyggelige Behandling ved at dele Thinget i tvende Afdelinger, og saaledes tilvejebringe en omhyggeligere Drøftelse, en alvorligere Overveielse under et Mellemrum af Tid, og at standse overilede Beslutninger. De Exempler, som hentedes fra andre Lande, henpegede paa et virkeligt Overhuus, bestaaende af faste Medlemmer, hvis Competens til at møde paa Thinget alene skrev sig fra ubæsentlige Fortrin; men i de norske Storthing tænkte man paa at danne et, som, overveiende i Sindighed og Intelligents, kunde tjene som et Regulativ for Lovgivere, der vare mindre øvede i Lovgivningsvæsenet og Statsstyrelsen. Dersom ikke Hensigten fuldstændigen opnaaedes, fordi Forudsætningen ikke gik i Opfyldelse, og neppe uden Skade for den gode Sag i sin Heelhed kunde fuldbyrdes, saa er det dog vist, at denne Deling af Storthingets Medlemmer i 2de Autoriteter har gjort sin gode Nytte. Vel har man længe vaklet i Maaden at vælge Lagthingets Medlemmer paa, der i de første Storthing mestendeels stode efter Embedsrang, og tillige har man længe været uenig om Grændsen af begge Afdelingers Autoritet, der har foraarsaget lange Debatter; men det er øiensynligt, at Indretningen

i det Hele har været gavnlig. — Møjsfeldt Bemærkninger havde imidlertid nu som altid stor Vægt, og Committeeens Forslag fik kun en Overvægt af 2 Stemmer.

Det blev i Dag foretaget et nyt Valg til Præsident og dertil valgtes Sørenskriver Falsen og Amtmand Krogh. Præsidentvalgene, der vare aldeles i Selvstændighedspartiets Haand som det talrigste, begyndte nu mere at see med Hensyn til den Sag, som behandledes. Man valgte saadanne Mænd, som ansaaes bedst at kunne lede de vigtige Forhandlinger, som Constitutionsværket efterhaanden fremkaldte. I Begyndelsen af Forhandlingerne blev der mellem hiint Parties Medlemmer aftalt en Plan for Valget af Præsidenter og Vicepræsidenter. Det var som Følge deraf, at Anker, Fabricius og Hegermann — for at vise disse hæderlige Mænd, tildeels vel ogsaa deres Stilling, skyldig Opmærksomhed — bleve valgte; men med Flid i de første 3 Uger, da man tvivlede om deres Evne til at fungere, naar Constitutionsudkastet skulde behandles. I de sidste 3 Uger begyndte man at see sig om efter de dygtigste Ledere, og det kan ikke nægtes, at Valget havde det heldigste Udfald. Grev Wedel havde stedse adskillige Stemmer ved Præsidentvalget; men det lille Oppositionsparti, som stod ved hans Side, formaaede ikke at hæve ham paa Præsidentstolen, og af Selvstændighedspartiet var der neppe Nogen, der tænkte paa ham ved den Leilighed. Tilfældet vilde, at et Par Gange Sørenskrivere bleve valgte til Præsidenter og Amtmænd til Vicepræsidenter, og man lagde Mærke til, at Amtmændene stedse mødte i civil Dragt, medens Sørenskriverne næsten altid præsiderede i Embedsdragt.

I disse Dage var Prindsen beskæftiget med at affærdige de danske Commissarier, Kammerherre Bille og Oberste Len-

Borg, der, som ovenfor meldt, vare opsendte for at opfordre Prindsen til at overgive de norske Fæstninger i Sveriges Hænder. Efterat Prindsen gennem Lieutenant Falbe havde givet disse Herrer et afflaende Svar paa den Opfordring, som deres Vrende indeholdt, indsendte de til Kommandanten paa Frederikssteens Fæstning, Generalmajor Dhme, et Brev, der indeholdt samme Opfordring, at overgive Fæstningen, hvilket Brev Dhme tilstillede Prindsen. I den Anledning paalagde Prindsen Dhme at svare de danske Commissaire: „at De, siden Kongen af Danmark løste Dem og Garnisonen fra Deres Trofælsed, ikke erkjender nogen anden Befalende i Norge end Regenten, samt at De desuden kjendte Deres Pligt, ei at overgive Fæstningen.“ Da Kammerherre Bille paa den officielle Dei Intet kunde udrette, udbad han sig en partikulair Samtale med Prindsen, som derpaa svarede i Brev af 13de Mai:

„I Anledning af Deres sidste private Skrivelse, ved hvilken De anmoder mig om en vensskabelig partikulair Samtale, da pligter jeg at tilmelde Dem, at jeg troer, at De i Deres Stilling, som Hans danske Majestæts Befuldmægtigede, maa være yderst forsigtig, for at de Svenske, som kun lure paa en Anledning til at paaføre Danmark de Ulykker, som Norge hidtil er blevet befriet for, ikke skal tage Anledning til at sige, at De officielement har røgtet Deres Vrende, men hemmeligen har bestyrket mig i, standhaftigen at vedblive en Handlemaade, der ene, om Noget skal gjøre det, kan afværge Danmarks fremtidige Underkuelse under svensk Overmagt. At jeg ei kan opoffre den norske Nations Vel for Skyge billeder, det vil De indsee; altsaa bliver vores Samtale, hvad dens Resultat i det Væsentlige angaaer, frugtesløs. Skulde Hr. Kammerherren, disse Bemærkninger uagtet, thi jeg gjentager det, De bør ei

tale med mig, naar De kunde troe, at de Svenske paa den fjærneste Maade kunde udlægge det som en Forstaaelse imellem Kongen af Danmark og mig; skulde De, siger jeg, bestemme sig til at ville tale med mig, da skal det fornøie mig at see en Mand, som jeg fra min Ungdom har agtet, paa Søndag Formiddag paa Hølands Præstegaard. Hestene ere bestilte for Dem paa Lørdag og Søndag. Skulde De efter modent Overlæg maaskee opoffre Venstabsfølelse for Klogskabs Bud, da beder jeg Dem blot at skrive et Par Ord til General Stasfeldt, at De ikke kommer, hvilket han da sender mig imøde. Jeg ønsker fremdeles under lykkeligere Omstændigheder at kunne bevidne Dem den Fornøielse, jeg altid skal føle ved at see Dem igjen o. s. v." — Imidlertid gif dette Møde ikke for sig.

Den 11te Mai behandlede de tvende vigtige Paragraffer, som angaae Børnepligten og Privilegiernes Ophævelse. Oberste Hegermann freed i et vidtløftigt og vel motiveret Forslag¹⁾ for Børnepligtens almindelige Udøvelse. Alle Norges Sønner skulde øves aarligen i 8 Dage paa bekvemme Tider i Gymnastik, Skiveskydning og militaire Øvelser. Exercitien paa Ski skulde øves om Vinteren. I alle lærde Skoler, Borger- og Realskoler skulde holdes Forelæsninger over Taktik og Tjeneste i Feldten. Studenter skulde deeltage i de aarlige nationale-militaire Øvelser, tildeels som Anførere, indtil de faae Embede. Byindbyggerne skulde organiseres i Borgervæbningskor til Byens Forsvar. Enhver Børnepligtig skulde personlig forrette sin Tjeneste; Ingen kunde leie for sig. Ved den almindelige Børnepligt „skulde efter saa mange Aars Fred igjen

1) See Rigsforsamlingens Forhandlinger 2det Bind 4de Hefte Pag. 33 ff.

vækkes den indslumrede Aand og Følelse, for ved egen personlig Tjeneste saavel i Fred som i Krig at yde en Skjærv paa Fædrelandets Alter." Kammerherre Løvenskjold havde indleveret til Constitutionscommitteen i Anledning af den 11te Grundregel for Norges Constitution et Forslag, hvori han understøttede sin forhen yttrede Idee, efter 3 Mars Forløb at forandre den personlige Børnepligt til den Forpligtelse for visse Distrikter og Lægger at stille en frivilligen antagen indfødt vaabendygtig Mand. Flere Officerer, Heidemann, Ramm, Underofficer Bratberg understøttede Hegermanns Idee. Patrioten Dr. Møller stred ogsaa i sin varme Stil for Sagen. Jørgen Hall og Hount yttrede sig ogsaa herom, men med Modification af Hegermanns Forslag. Mod Konfektioneren talte Bergeland og Forfatteren¹⁾. De Indvendinger, som gjordes mod Hegermanns Forslag bevægede den humane Proponent til at modificere sit Forslag, hvorved han foranledigede det Udfald, som Paragraphen fik. Den Pligt at værne om Fædrelandet blev udtrykt i en almindelig Grundsatning; men de Betingelser, under hvilke Børnepligten skulde udøves, de Indskrænkninger, som den skulde undergaae, overlodes til første ordentlige Storthings Afgjørelse, efterat alle Oplysninger vare indhentedes ved en Committee. Det er ovenfor bemærket at, da denne Committees Medlemmer skulde udnævnes, bestræbede Hegermann sig for at den blev sammensat af Mænd, som havde modsatte Meninger om Sagen, paa det at den fra alle Sider kunde blive drøftet. — Det var aabenbart, at den almindelige

1) De forskjellige Taler i Anledning af Børnepligten findes i Rigsforsamlingens Forhandlinger 2det Bind 4de Hefte Pag. 29 ff. Forfatterens Foredrag er anført sammesteds 6te Hefte Pag. 119 ff.

og ubetingede Udøvelse af den personlige Bærnepligt aldrig kunde ansees nødvendigere end i det Dieblif, da Nationen havde høitideligen bestemt sig til at forsvare Norges Selvstændighed mod en Nabofjende og de mægtige Medforbundne, som understøttede Sveriges Planer, og det er i Sandhed et stort Beviis paa Hegermanns Upartisthed og Fædrelandsind, at han ikke benyttede de Midler, som han havde i Hænde til at drive Konfiskationen igjennem, og saaledes fremme den Sag, for hvilken han ivrigt arbejdede. Det var den almindelige Udøvelse af Bærnepligten, forenet med det voldsomme Indgreb i Privatformuen, som satte Frankrige istand til at overvinde sine talrige Fiender, og hindre al fremmed Indflydelse i dets indvortes Anliggender i Revolutionens farligste Dieblif. Et Efterspil i det Smaa, og i en mindre grusom Stil, kunde under Pluralitetens Stemning ventes paa den Tid i Norge. Det er ingen Tvivl underkastet, at en Beslutning, som den af Hegermann foreslaagne, var gaaen igjennem, dersom Proponenten eensidigen vilde have benyttet sin Fordeel. De militaire Medlemmer af Forsamlingen, Forslagets naturlige Forsvarere, vare ikke saa, og med disse vilde upaatvivligen den Stand have forenet sig, som bestandigen og saa godt som udelukkende har maattet bære Bærnepligtens Byrder, saavelsom de ivrige Selvstændighedens Forsvarere, som i denne satte Fædrelandets Frelse og Hæder, og ansaae ingen Opoffrelse stor nok til at fremme et saa dyrebart Formaal. — Hvor vanskeligt det er blevet at mægle mellem de stridende Interesser, for paa den ene Side at benytte Borgernes physiske Kræfter til at værne om Fædrelandet, uden at svække Landets moralske Interesse til Ordens Bedlighedsdelse, Næringsdriftens Fremme og Culturens Udvikling, og paa den anden Side at fordele Bærnepligtens Byrder lige mæl-

lem Samfundets i lige Grad værnepligtige Borgere, det har Erfaring viist. Denne Sag, som definitivt skulde været afgjort paa det første ordentlige Stortthing efter Rigsforsamlingen, er efter 30 Mars Forløb endnu ikke bragt til en endelig Afgjørelse. Den ene Committee har afløst den anden, Principerne i dem ere flere Gange blevene forandrede, og endnu er Sagen ikke paa noget Stortthing bleven afgjort. Det er imidlertid langt fra, at vi ville ansee denne Udsættelse skadelig for Sagen selv; thi nu maa et klarere og roligere Oversyn derover være mere muligt end i Statsforsatningens Morgenrøde, da saa mange Omstændigheder foranledigede eenfaldige Anskuelser. Værnepligtens hensigtsmæssige Udvørelse er ikke den eneste vigtige Stats-sag, som har fremledet dybe og alvorlige Granskninger, der i en lang Række af Aar ere blevene fortsatte, førend de kom til endelig Afgjørelse.

Da denne Sag var afgjort, fremstod Bergmester Steensstrup og foreslog, at alle Privilegier og Monopoler skulde ubetinget ophæves efter 7 Mars Forløb, og efter samme Tid skulde al Tiende- og Skattefrihed ophøre. Steensstrups Forslag understøttedes af Dr. Møller, som gjennem sit hele Liv har viist sig som en varm Forsvarer af Frihed og Lighed i alle borgerlige Forhold. Mod Forslaget reiste sig imidlertid flere Talere¹⁾. Det var vissefælgelig et Beviis paa Forsamlingens Klogskab og Forsigtighed i sine Beslutninger, at Forslag af en saa gennemgribende Art, der maatte klinge saa vel i en stor Deel af Forsamlingens Øren, og som fremsattes af Thingets oplyste Mænd, ikke ubetinget bleve antagne, men at der stedse toges Hensyn

1) Hvad Forfatteren derom yttrede, findes i Rigsforsamlingens Forhandlinger 2det Bind 6te Hefte Pag 123.

til det Bestaaende af Frygt for en Forrykkelse i vigtige Næringsforhold og Tilintetgjørelse af lovligen erhvervede Rettigheder. Saaledes fremkom en Paragraph, der vistnok udtrykker tilhørlig Agtelse for den borgerlige Virksomheds Udøvelse under lige Betingelser, men tillige beskytter midlertidigen den nærværende Virksomhed, om den endog i en forældet Stil krænker nogle af hine. Det var imidlertid fornemmeligen Saugbrugsseiere og Bærkseiere, mod hvilke Steenstrups Forslag stilede, og han var udsendt fra et Distrikt, hvor hine Privilegier vistnok i en højt trykkende Grad udøvedes. Steenstrups Forslag understøttedes af Repræsentanten Christensen. Dennes Forslag gik ud paa, at det skulde være Skoveieren tilladt at forædle egne Skovprodukter, uden at Saugbrugsprivilegierne skulde deri kunne være til Hinder. Tilgemaade foreslog han et Forbud mod Dyrkjøb af flere Landeiendomme af enkelt Mand, for at hindre Udvidelsen af Leilændingsvæsenet. Alle disse Forslag havde imidlertid een og samme Skjebne. De henviistes til endelig Afgjørelse paa følgende Storthing, efterat Lovgivningscommitteen havde indleveret sit Arbeide.

Den 109de § om Trykkefriheden, som var redigeret af Diriks, blev eenstemmigen og med taus Bifald antagen. — I Anledning af den 110de § om Odel retten oplæste Capitaine Holck et Foredrag, hvori han søgte at bevise, at Odel retens fra Fædrene nedarvede Bedligeholdelse havde foranlediget, at Jordeiendommene for største Deel vare forblevne i de naturlige Besidderes Hænder, og at Leilændingsvæsenet ikke i nogen stor Grad havde fundet Indpas. Derfra skrev han ogsaa den større Oplysning, som han paaastod Bondestanden i Norge besad fremfor de fleste andre Landes Bønder. — Fra nogle Bønderepræsentanter indleveredes ogsaa et Forslag til nogle

Bestemmelser i Odelsloven. Om Odelsrettens Bedligeholdelse, befæstet ved en Grundlovsbestemmelse, yttredes ingen Meningsforskjæl; men man blev enig om ogsaa at afgjøre Odelsloven i sit hele Omfang paa et følgende Storting.

Den 13de Mai var en af Forsamlingens meest larmende Dage, paa hvilken Kronen sættes paa Selvstændighedsværket; thi da gaves Regenten Midler i Hænde, uden hvilke ingen Modstand mod Selvstændighedens udbortes Fiender var mulig. Finantscommitteen havde nemlig indleveret til Forsamlingen sin Indstilling. Den havde vissefælg saaa fuldstændigen indtrængt i den Sag, der var den til Overveieelse overdragen, som Tidens Korthed, og de Materialier, som vare givne dem i Hænde, gjorde muligt. Den begyndte sin Indstilling med at give en Oversigt over Norges Indtægter for de 10 Aar, som vare forløbne før Krigen. Denne Oversigt maatte være glimrende og hentyde paa et stort Overskud. Deels hørte disse 10 Aar til de fordeelagtigste Handelsaar, som i Mands Minde vare kjendte, deels vare mange af Norges Statsudgifter skjulte i det store danske Statsbudget, og de vilde faae et ganske andet Udseende, naar Norge, især som et selvstændigt Rige uden politisk Forbindelse med nogen anden Stat, vilde faae sine egne Udgifter at bære ¹⁾. Den oplyste endvidere, at Statsgjælden for udstedte Rigsbankpenge var over 5 Millioner Rigsbankdaler, foruden hvad Norge vilde blive paalagt som Andeel i den danske Seddelmasses Indløsning. Den sidste Sum troede dog Committeen at kunne lade komme ud af Betragtning, fordi

1) Udgifterne havde efter Committeeens Beregning aldrig naaet 900,000 Rd. Courant, medens de under en senere Periode efter Skilsmisfen oversteeg 2 Millioner Species. Hvor meget større maatte denne Udgift blive under en Selvstændighedstilstand.

Norge maatte have betydelige Contrafordringer, der, om ikke aldeles, saa dog for en Deel maatte nedsætte Summen, og Sagen i det Hele ikke kunde afgjøres førend en endelig Opgjørelse i sin Tid fandt Sted. Den gjorde derhos overeensstemmende med Finantsdepartementets Formening opmærksom paa, at det var umuligt at gjøre et endog approximerende Overslag over hvad der vilde blive fornødent til næste Storthing, som antoges at ville blive sammentaldt i næste Februar 1815, da dette afhængte af, hvor stor en Armee der maatte holdes, hvormegit det fornødne Korn vilde koste m. m. Der opgaves imidlertid at der strax til Korns Indkjøb vilde behøves 4 Millioner Rigsbankdaler, og at der fra 1ste Mai 1814 til 1ste Marts 1815 vilde behøves 10 Millioner, nemlig 1 Million maanedlig ¹⁾. Blandt flere Forslag gjordes saaledes et under No. 2: „at Rigsforsamlingen ei alene skulde garantere den nuværende Statsgjæld, forsaavidt den af Storthinget erkjendes rigtig, men ogsaa de 14 Millioner Rigsbankdaler N. B., eller hvad mere der kunde behøves til næste Storthingsmøde, og hvorfor vil blive aflagt Regnskab — Alt til den af Rigsbanken den 1ste August (s. N.) satte Cours af 375 pCt., hvilket strax maatte blive bekjendtgjort.“

Det var fornemmeligen dette No. 2 i Committeeens Forslag, som foranledigede Dagens Debatter og urolige Scener. Grev Wedel, som i flere Dage havde været upasselig af Nodagra og holdt sig hjemme i sit Logis, humpede den Dag paa Krykker ned i Forsamlingen, for at deeltage i Debatterne om denne vigtige Gjenstand. Han var den første, der tog Ordet

1) Udsaldet viste, at endog denne store Sum var utilstrækkelig, da de omhandlede 14 Millioner med et Tilskud af endnu flere vare medgaaede inden November Maaned 1814.

da dette Nummer af Committeeens Forslag blev taget under Behandling. Han viiste hvor ufuldstændige de forelagte Data vare, hvor forskjellig Norges Stilling var fra den, som passede sig til de meddeelte Dplysninger, og hvor meget Nationen vovede ved at indlade sig i de gjorte Forslag. Han udviklede dette med sin sædvanlige Klarhed og Skarpsindighed, og viiste til Slutningen, hvorlunde man ved nøie at sætte sig ind i Sagen kom til et langt andet, men mindre fordeelagtigt, Resultat, end det, som af Committeeen var fremstillet. Finantscommitteeens Formand, Amtmand Krogh, ansaa Grev Wedels Udladelser som fornærmelige for Committeeen og søgte at forsvare den, uden dog at indlade sig i nogen detailleret Gjendrivelse af Wedels Opposition. Wedel erklærede, at det ingenlunde var hans Hensigt at fornærme Committeeen eller bebrejde den at have forsømt nogen af sine Pligter; han gjorde dens omhyggelige Flid for at udføre det den overdragne Hverv sin Ret; men han bemærkede, at Committeeen efter de den meddeelte Dplysninger ikke kunde udrette mere, eller af saa ufuldstændige Materialier, som den havde faaet i Hænde, opføre en fuldkommen Bygning. Da imidlertid Ingen af Committeeens Medlemmer, eller nogen Anden i Forsamlingen, var istand til at gjendrive Grevens Bemærkninger, blev man efter Præsidentens Forslag enig om at tilkalde først Departementets Chefer Tank og Harthausen for at tilveiebringe de fornødne Dplysninger. Disse Herrer mødte saaledes i Forsamlingen, og dette var indtil denne Dag første og sidste Gang, at man har seet Nogle af Regjeringens Medlemmer møde i Norges Storting for at meddele Dplysninger og deeltage i Debatterne. — Der opstod nu en heftig Strid imellem Tank og Wedel om Besskaffenheden af de Dplysninger, som Departementet havde meddeelt. Tank

havde en flydende Tunge, en utrættelig Bedholdenhed i at for-
 søgte sine Meninger og stor Driftighed til at tale i den største
 Forsamling. Men om han i den Henseende kunde stille sig
 paa sin Modstanders Side, saa var han ham ikke voren i Kund-
 skab om den Materie, som var under Behandling, og i Skarp-
 sindighed til at bedømme den forelagte Gjenstand, ligesom det
 maatte være en let Sag at blotte den Svaghed og Utilstrække-
 lighed, som laa i de fremlagte Dplysninger. Der hørtes imid-
 lertid forskjellige Domme om denne Strids Udfald, idet flere
 Medlemmer tildeelte snart den Ene snart den Anden af de stri-
 dende Talere Seirens Priis — en Dom, der dog mere grun-
 dede sig paa forskjellige politiske Anskuelser, end paa Stridens
 Besskaffenhed og egentlige Udfald. Derhos viiste det sig, at
 Begge i Hovedsagen vare enige, og at det kun var en Ures-
 strid, hvori Tank forsøgte de Migtigheden af de af Finantsde-
 partementet meddeelte Dplysninger, uden Hensyn til de Resul-
 tater, som deraf kunde udledes. Tank gjorde nemlig Forsam-
 lingen opmærksom paa, at det Forslag, efter hvilket Statens
 nuværende og tilkommende Gjæld skulde garanteres af Rigsfor-
 samlingen efter en Cours af 375, ikke kom fra første Depar-
 tement, og at han endog ansaa dette for farligt. At dette for-
 holdt sig saa i Sandhed, det viiste sig senere, da Tank som
 Medlem af det første ordentlige Storthing var En af de iv-
 rigste Opponenten mod Gidsvoldgarantiens Opretholdelse¹⁾.

1) Tank har yttret for flere, at hans Uenighed med Regjeringens
 øvrige Medlemmer i denne Henseende var Hovedsagen til at
 han tog sin Afsted, ligesom han og paa Gidsvold erklærede, at
 dette var hans Hensigt. Men da han først søgte sin Afsted langt
 hen paa Sommeren, da Statsraadens Giendomme vare omspændte

Da Taut og Harthausen — hvilken Sidste ingen Deel havde taget i disse Forhandlinger — havde forladt Forsamlingen, løsnedes Talerens Tunger, og Striden førtes over paa den egentlige Hovedgjensstand for disse Undersøgelser. Det indsaaes, at hvordan end Bestaffenheden af de meddeelte Dplysnin-
ger monne være, var en Beslutning angaaende de fornødne Pengemidler nødvendig, naar ikke hele Selvfændighedsværket skulde falde i Gruus, og at dettes Stjebne saaledes afgjordes af denne Times Forhandlinger. Falsen, Hegermann, Stolt-
tenberg, Mogsfeldt, Collett, Schmidt, Møller, Rolffen, Rein og Flere, holdt Taler i den Anledning ¹⁾. De søgte paa den ene Side at vise Nationens Styrke til at bære de med denne Bestemmelse forbundne Byrder, paa den anden Side Nødven-
digheden af at paalægge Nationen dem, naar den ikke vilde un-
derkaste sig de Ulykker, som vare forbundne med en Forening med Sverige. Især lagdes af alle Talere Vægt paa den ube-
tydelige Byrde, som ved denne Garanti paalagdes Nationen, som, om den endog forøgedes til 14 Millioner Rigsbankdaler, ikke vilde udgjøre meer end en Million efter Norges, $\frac{2}{3}$ Mil-
lion Pund Sterling efter Andres Beregning ²⁾. Der vankede i disse Taler, som rimeligt var, mange Sidehug til de Med-
lemmer i Forsamlingen, som tvivlede om Selvfændighedens

af Kienden, og han tilligemed Provst Hount — vistnok i den re-
deligste Hensigt — brugtes af Sveriges Kronprinds som Freds-
mægler, har man søgt en anden Grund til hans Udtrædelse.

- 1) Disse forskjellige Taler findes indførte i Rigsforsamlingens For-
handlinger 2det Bind 5te Hefte Pag. 26 ff.
- 2) Det viiste sig imidlertid, at de i Selvfændighedstiden udstedte
Millioner, endstjønt Fabrikationen af disse Sedler standse i
November, vilde have udgjort $1\frac{1}{2}$ Million P. Sterl., dersom Ga-
rantien var bleven overholdt.

Mulighed, og til Landets formuende Mænd, som rugede over store Midler, uden at ville frembære dem paa Fædrelandets Alter. Men ingen Tale gjorde dog den Dag større Virkning end Præsten Reins. Han beklagede, at da nu endeligen det forønskede Tidspunkt var kommet, i hvilket Norge kunde blive en selvstændig Stat, Hindringer, som kaldes uovervindelige, lægges i Veien derfor af Mangel paa Fødemidler. Men han ansaa disse Banskkeligheder nu for hævede. Korn tilstrømmede Norge i Overflod; men nu taledes man om de Hindringer, som Finantsernes flette Tilstand lagde i Veien for Norges Selvstændighed, og om Krigens Ulykker. Han spottede over disse tvivlende Patriots omme Kjerlighed, og over den misundelsesværdige Skjebne, som blev Norge til Deel, naar det forenedes med Sverige, „et Land, som slyder af Mælk og Honning, et sandt Elaraffenland, hvis Pengevæsen er i en ypperlig Tilstand, hvis Forraadskilder ere uudtømmelige, et Land hvor Undertrykkelse og vilkaarlig Behandling, hvor misbrugt Stormandsvælde ere ubekjendte Navne, et Folk, som stedse har elsket os broderligen, som vil paatage sig at bære alle vore Byrder.“ — Han ansaa slige Fortællinger som Beviis paa, at Patriotismen kan gaae til Afslindighed. Han spottede med den Ubetydelighed, som behøvedes for at kjøbe vor Selvstændighed — nogle gamle Dalere, nogle Lønder Korn, som Skat paa hver Mand, vilde gjøre Sagen færdig. Han taledes om Embedsmændenes flette Kaar i Krigens Tid; men den usle Nest, som han havde tilbage efter disse Trængsler, offrede han med Glæde for Norges Selvstændighed. Han havde ikke arvelige Privilegier og Forrettigheder for værdigere Mænd, ikke engang saameget som Aner at efterlade sine Børn; men dette ønskede han een Gang at kunne sige: „Norge er frit og uafhængigt, og og-

„saa jeg har efter min Evne bidraget dertil.“ Han henvendte sig derpaa i sin Tale til Norges Odelsmænd, og spurgte om de Intet vilde opoffre for at bevare Norges Selvstændighed? „Vælg — sagde han — svensk Herredømme, og naar da engang i Tiden Dine Efterkommere, medens de arbeide som Trædyr under det uværdige Adelsaag, medens de udsues og sultende læse i Krøniken, hvad Norge, hvad Nordmænd engang havde været — naar de paa dette sidste Blad i Krøniken læse: da man skrev Nar efter Christi Byrd 1814, da solgte Norges Mænd deres Nations gamle Hæder, deres Frihed og Uafhængighed, deres Børns Odel for en Sum, hvorved hver Mand kunde kjøbe en Tønde Korn, — da ville de forbande vort Minde, og bittert spotte med vor Usselshed.“ — Overalt jubelede man Friheden imøde; Tydskland og Spanien havde for at vinde den trodset de største Lidelser. „Og Eder, Nordmænd, tør man opfordre til saa skammelig Feighed, til saa skjændigen at forraade det gjengivne Fædreland — at bortgive det til Fremmede, til en Arbejdsende, forat spare en Haandfuld forslidte Bankoscedler! — Europas Dine ere heftede paa os, — O! lader os dog ikke bedække vort Navn med Skjændsel! — Her gives Mænd blandt os, der true med at forlade Fædrelandet, saafremt det bliver frit. Bort med dem! Lad dem længe nok fly det Land, hvis uægte Sønner de ere! Kun at de ville gjøre os den Tjeneste at fortie, fra hvilket Land de ud-
drage¹⁾. — Jeg for min Deel antager altsaa Finantscommitteens Forslag. Om jeg eier, eller kan tilveiebringe den Sum

1) Rein hentydede især til en enkelt frittalende Mand, som ved Episeboret skulde have talt om at forlade Landet, dersom man vedblev at gaae frem paa den farlige Selvstændighedsbane, og paa den af Webel førømtalte Ddtring under Værnepligtens Behandling.

Rigsbankseidler, som af mig maatte fordres, det veed jeg ikke, men at jeg opoffrer indtil den sidste Rest, det veed jeg."

Da Rein satte sig, reiste Forsamlingen sig. Den Ene ligesom fremskudt af den Anden — Selvstændighedens Modstandere undtagne — og applauderede med Klap og Bravoraab denne Tale, der vistnok har sit rethoriske Værd, men vrimler af falske Sætninger, overdrevne Begreber om Landets Kraft, og utilbørlig Nedsættelse af de Offere, som krævedes af Nationen, og især af bittere og upassende Sidehug til de Mænd i Forsamlingen, som vare af en anden Mening. Det var Repræsentanten fra Stavanger By, Rosentilde, som aabnede denne Scene, og det var ogsaa denne — i sit private Liv iøvrigt agtede og humane — Mands eneste Virksomhed under Rigsforsamlingen, ligesom dette var en af de faa Gange, at flige larmende Bifaldsyttninger rungede igjennem Storthingsalen. Men neppe havde Forsamlingen sat sig igjen, førend Toldprokureur Omfen reiste sig, og nedkaldte Forsamlingens Opmærksomhed paa koldere Betragtninger. „Poesi er et — begyndte han — Prosa et andet" og derpaa fremsatte han sine Tanker om Sagen selv i et Foredrag, som han havde nedskrevet. Han undersøgte, om Forsamlingen var berettiget til at tage dette Finantspørgsmaal under Prøvelse, og paalægge Nationen disse Byrder, og dernæst, om det nu var hensigtsmæssigt at fatte en saadan Beslutning. Han gjorde opmærksom paa, at Rigsforsamlingen var sammentaldt for at forfatte en Grundlov, og var ei berettiget til at udskrive Skat. Den var Lovgiver og ei udøvende Magt. Vilde Forsamlingen ikke misbruge sin Myndighed, saa blev den staaende ved Grændsen af den Forretning, som var den overdragen, og dekreterede, at et Storthing strax skulde samment kaldes, for at bestemme, hvorledes de fornødne

Summer skulde reises, Pengevæsenet funderes og Skatterne udrædes. „Men lader os for Guds Skyld ikke begynde med at undergrave vor egen Bygning, Constitutionen.“ Han søgte derefter at oplyse, at om end Forsamlingen ansaa sig bemyndiget til at udvide saaledes de den paahvilende Undersøgelser, saa fandt han det dog høist betænkeligt nu at tage en Beslutning som den foreslagne. Dertil manglede Forsamlingen al fornøden Veiledning og Oplysning. Man kjendte ikke Statens Indtægter i det svundne Aar, man havde ingen Oversigt over Udgifterne i det kommende Aar, og han ansaa det baade for nødvendigt at indhente disse Oplysninger og muligt for Finantsernes Bestyrere at give dem. At forudsætte det Modsatte, vilde være at nære en ubillig Tvivl til de Mænds Indsigter og Duelighed, som stode i Spidsen for Finantsvæsenet. Endeligen gjorde han opmærksom paa, hvor betænkeligt det maatte være at tage Beslutninger, som forviklede Pengevæsenet i en farlig Grad, og saaledes forøge de Ulykker, som Pengevæsenets Forvirring allerede havde forvoldt Nationen. Han forudsaa, at Følgerne af denne store Seddel-Emission vilde, uagtet Garantien, blive, at alle Varer, saavel Overdaadigheds- som Fornødenhedsvarer, vilde stige til det Dobbelte. Han endte med det Barselsraad: „I samme Dieblis, som vi indvilge 14 Milioner ufunderede Rigsbanksedler, og Net til at gjøre Flere efter Fornødenhed, i samme Dieblis dekretere vi Dyrtid, Hungersnød og mange Medborgeres Undergang og Død.“ Talen blev holdt med megen Varme¹⁾ og blev vissefælgelig modtagen med

1) Grev Wedel, som sad lige foran Ordføreren, flagede smilende over, at den sprudlende Taler vædede hans Haar. Men der var Ingen i Forsamlingen, der mere bifaldt denne Tale end Wedel.

stort Bifald af Thingets Tivlere; men Modet til at understøtte ham var disse ligesom berøvet ved den Veruselse for Selvstændighedens Sag, som den store Pluralitet havde lagt for Dagen ved de stormende Bifaldsraab til Meins Tale, som nyligen sfingrede igjennem Salen. Omsens Ord, endskjønt talte i rette Tid, og endskjønt deres Gyldighed og Værd altfor meget bekræftedes ved senere Begivenheder, blev fremsat uden Birkning. Selvstændighedspartiet lod Ordene hendse i Salen i dyb Tausshed, og, vis paa sin Seier, ansaa det Gjendrivelse uforuden, ligesom den visfeligen vilde have været vanskelig. Omsen havde henpeget paa simple Erfaringsfætninger, som ikke lode sig gjendrive ved Argumenter af den løse Bescaffenhed, som den Dag vare hørte i Forsamlingen. Modpartiet vilde imidlertid ikke spille sin Kraft paa en unyttig Kamp, og det var ligesom lemlæstet ved Forsamlingens nyligen udtalte Mening angaaende Landets politiske Stilling. Bedel selv havde indskrænk-
ket sig til at oplyse Ufuldstændigheden af de fremlagte Op-
lysninger, og lod det blive ved dette indirekte Angreb mod Ho-
vedsagen, overbevist om at ethvert Ord, som videre blev ud-
talt, vilde være spildt og nedbryde den Næst af Popularitet,
som han selv med Nogle af Partiets Medlemmer kunde have.
Endog Lovensfjold, der ellers hverken manglede Mod eller Evne
til at tale i Forsamlingen og understøtte sin Mening ved et
grundigt Foredrag, taug med sine øvrige Meningsfrænder, end-
skjønt han ogsaa var meent blandt dem, der udvistes af Mein
fra Fædrelandet, fordi han ei deelte Modpartiets Mening om
Fædrelandets Stilling, og skjulte den ikke, hvorsomhelst den
kom paa Bane. Det var som en stiltiende Aftale mellem de
30 Mænd, som deelte samme Mening om Selvstændighedsvær-
kets Mislighed, ikke at modsætte sig den rivende Strøm. Men

dersom end Omsens Tale den Dag hentlang som en tom Lyd i Forsamlingen, saa blev den paa et senere Stortthing betragtet som en Protest mod Rigsforsamlingens Bestemmelser, og et Støttepunkt for Beslutninger, der havde en afgjørende Indflydelse paa Fædrelandets Pengevæsen.

Omsen var saaledes den Dag Prisen for at have frimodigen og sandt talt mod farlige Beslutninger, og hans Uheldspropheetier, som altfor bogstabeligen opfyldtes i Tidens Løb, maae staae i den Tids Historie som et Vidnesbyrd om Mandens Indsigt og Mod, og som en Forsvarstale for det lille Forbund af Meningsvenner, der deelte Anskuelser med ham om Landets Politik. Ved Rigsdagens Aabning var Bergeland det svagere Parties varme Forsvarer; mod Rigsdagens Slutning fremstod Omsen og talte djarve Ord for at forhindre overilede Beslutninger. Historien vil saaledes indskrive disse tvende Mænd paa sin Table som de frimodigste og virksomste Medlemmer af Oppositionen. Derhos har et følgende Blad i Historien at oplyse, hvorlunde de dristige Beslutninger med Hensyn til Fælandets politiske Stilling under Begivenhedernes Løb fremlede det heldigste Resultat.

Noget af de 29 Medlemmer, som havde voteret mod Garantien, indleverede skriftlige Voteringsedler til Beviis for, at de ikke havde givet deres Bifald til dette Committeens Forslag, og blandt disse udmærkede sig især Repræsentanternes fra Stavanger Amt, Oftedahls og Mølbachs ¹⁾. De erklærede deri, at de betragtede Rigsforsamlingen som en af Folket selvvalgt Constitutionscommittee, men ikke som en Rigsdagssamling, og

1) Dette velskrevne Votum findes i Rigsforsamlingens Forhandlinger 2det Bind 5te Hefte Pag. 77 ff.

troede ei at burde fremtræde som Organer for Folkets Villie i andre Henseender, uden for saavidt denne var dem bekendt. De bestyrkedes deri ved de Indskrænkninger, som Forsamlingen ved andre Undersøgelser havde paalagt sig selv, ligesom og at Garantien kun maatte gives af dem, som den blev paalagt.

Rein nød iøvrigt ikke alene sin Triumf over sit Seiersord ved Forsamlingens brusende Bifald i Rigssalen; men en Efterklang deraf trængte ogsaa ind i Spiseværelset ved Dagens Middagsbord. Efter Sverdrups Forslag blev Norges Skaal drukken, og lige i Hælene af den: Norges kraftfulde Talers, Pastor Reins. Men dette var og det sidste larmende Bifald, som blev Taleren til Deel. Hist og her begyndte man at yttre Misnoie med Talens heftige Udfald mod enkelte Medlemmer, og flere blandt dem, som deelte Reins politiske Meninger, lode sig i Samtale med Forfatteren forstaae med, at flere Udtryk i Talen havde været paa det urette Sted. Selv paa høiere Steder vandt Talen ikke ubetinget Bifald, da Prindsen erklærede det for urigtigt at benytte slige Vaaben mod sine Modstandere, og saaledes miskjende Medborgeres fædrelandste Sind.

Med Hovedsagen var Prindsen og hans Raad dog aldeles ikke tilfreds. De indsaa, at denne udvidede Emission af Sedler, som gaves dem i Hænde til at fortsætte Selvstændighedskrigen, deels kunde bygge Farer for Nationen, deels var utilstrækkelig til at fuldbyrde det store Værk. Det var Rigmandens Sølv, som man vilde fremdrage af sine Gjemmer, det var en Bank, som man vilde have funderet paa en solid Grundvold, for at komme i Besiddelse af en Valuta, hvis Gyldighed erkjendes af Alle, og som baner Staten den letteste Veie til at skaffe baade sig selv og Private sine, især udenlandske, Fornødenheder. Men Sølvet var paa den ene Side vanskeligt at

skaffe tilveie under Fædrelandets nedtrykte og næringsløse Tilstand paa den Tid, og paa den anden Side sidder det sædvanligen ingensteds fastere end i de Kasser, hvor det findes i største Overflod. — I den Anledning havde Forfatterens Broder, Regjeringsraad Hall, ham dygtig i Skole, fordi Rigsforsamlingen ikke vilde give Regjeringen passende Midler i Hænde til at bestride Statens Udgifter; men han meente sig brodefri, fordi Bestemmelser af den Art laa udenfor Rigsforsamlingens Omraade.

Efter dette stormfulde Møde nærmede imidlertid Rigsforsamlingens Medlemmer sig hverandre mere fredeligen og venabeligen. Det ene Parti syntes at erkjende, at det var gaaet for vidt, det andet ventede roligere paa hvad der skulde komme, og trostede sig ved Intet at have bidraget til de tagne, i deres Dine farlige Beslutninger. Selv Heins Benner yttrede Misbag med nogle af hans haarde Udtryk mod Enkelte af Forsamlingen, og Sverdrup gjorde endog Undskyldning for Greb Bedel for et Udtryk i hans Tale, hvorved Greben muligens kunde ansee sig krænket, endskjønt der i Udtrykket egentligen ikke laa nogen Fornærmelse. Det store politiske Spørgsmaal nærmede sig sin Afgjørelse, Udfaldet kunde ikke være uvisst, og Selvstændighedens humane Forsvarere søgte at formilde den Bitterhed, der saa ofte ledsager den politiske Divergens.

Den 15de Mai forlod Prindsen Gidsvold for at gjøre en Inspectionsreise til Blakvær-Skandse. Man hvidskede til hverandre, at han, som vidste, at den store Katastrophe var forhaanden i Rigsforsamlingen, vilde ved sin Fraværelse give Repræsentanterne Anledning til en friere Behandling af det vigtige Spørgsmaal om Balget af Rigets Overhoved. Han kom imidlertid tilbage samme Dags Aften. — De forskjelligste

Nygter vare atter i Dag i Omløb blandt Medlemmerne. En engelsk Avis ombares i Forsamlingen, hvori det paaastodes, at Norge vilde blive en vanskelig Erobring for Sverige, i hvilken Henseende Avisfriveren henskjød sig under Spaniens Exempel. Man talede om Høflighedsbeviser, som engelske og norske Krydsfere skulde have givet hverandre, ja der fortaltes endog, at de Svenske vare slagne i Holsteen. Derimod foreviistes fra den anden Side Breve, hvori der berettedes, at en engelsk og russisk Ambassade skulde sendes til Norge, for at gjøre Prindsen de sidste Forestillinger, og at Norges Blokade nu af det store Forbund vare utilbagetaldeligen bestemt. Paa denne Maade holdt Medlemmerne af de forskjellige politiske Meninger hverandre i Skak hele Rigsforsamlingen igjennem.

Den 16de Mai var en af Forsamlingens rolige Dage. De Forslag, som af Finantscommitteen vare den forelagte, og som stode i en naturlig Forbindelse med hvad Forgaarsdagen var besluttet, gik igjennem uden Debat. Medlemmerne af de forskjellige Committeer, Lovcommitteen, Børnepligtcommitteen og Finantscommitteen bleve nævnte, og de Fleste valgtes udenfor Forsamlingens Midte¹⁾. Da Grev Wedel af Stemmegivnin-

-
- 1) Til Medlemmer af Lovcommitteen udnævnedes Professor Krogh, Justitsraad Diriks, Generalauditeur Bergh, Statsraad Treschow, Assessor Debes. Til Suppleanter: Sørenskriver Christie, Sørenskriver Weidemann, Assessor Gjertsen. Til Medlemmer af Børnepligtcommitteen valgtes Oberst Hegermann, Commandeur Fabricius, Jacob Aall, Lehnsmænd Lysgaard, Sørenskriver Falsen, Matros J. Evendsen og Kjøbmand Iver Holter. Til Medlemmer af Finantscommitteen valgtes Professor Rasmussen, Assessor Bogt, Grosferer Johannes Thrane, Kammerraad Holst, Grev Wedel Jarlsberg. Til Directeurer for Rigsbanken valgtes Agent Nielsen, Grosferer Thomas Joh. Hestye og Grosferer Westhe Egeberg.

gen mærkede, at Valget som Medlem af Finantscommitteen vilde falde paa ham, henvendte han sig til Flere af sine Venner, og raadspurgte sig hos dem, om de troede han burde modtage Valget, da han dog mindst af Alle i Forsamlingen bifaldt de ved dette Rigsdagsmøde tagne Beslutninger. Men de tilraadede det eenstemmigen, da hans Veiledning maatte være af den største Nytte, hvordan end Statens politiske Stilling maatte blive, og Greven modtog Valget. Derefter besluttede Forsamlingen, at næste ordentlige Storthing skulde sammenkaldes til første Søndag i Februar 1815. — Da nu Grundlovens Paragrapher vare gennemgaaede og afgjorte, blev af Formanden for Redaktionscommitteen oplæst den redigerede Grundlov. I Henseende til Paragraphernes Orden havde den undergaaet adskillige Forandringer, men i Henseende til Udtrykkene kun liden. — Det hele Bærk var saaledes fuldbjyrdet, og det stod kun tilbage at afgjøre Valget af Statens Overhoved. Præsidenten, Professor Sverdrup, anmeldte, at dette Valg vilde foregaae den følgende Dag, og det blev derfor af Forsamlingen vedtaget, at dersom nogen Repræsentant skulde faae Forsald til at møde, han da maatte indsende skriftligt Botum, forsynet med Indsenderens Underskrift. — Hverken Stoltenbergs Indbydelse til Rigsforsamlingen, som var indleveret den 12te Mai, at gjøre et Sammenstud for at lindre Brødres Nød, eller Hounts Forslag, der gik ud paa at communicere Sverige, at Constitutionen var istandbragt, og at Norge havde bestemt sig til at forsvare den, men at det ønskede at leve i god Forstaaelse med andre Nationer, blev taget under Behandling. Flere Forslag, som vare indleverede af Bønder fra forskjellige Distrikter til Forsamlingen, opvakte mere Munterhed end alvorlige Diskussioner i Forsamlingen, da de indeholdt tildeels komiske og een-

sidige Hensyn til særskilte Statsviemed, og kun faa sunde Betragtninger.

Den 17de Mai var bestemt til at afgjøre Spørgsmaalet om Kongevalg, og Dagens Vigtighed udbredte en høitidelig Stemning over hele Forsamlingen. Professor Sverdrup var bleven valgt til Præsident, og Capitaine Møghfeldt til Vicepræsident, tvende af Prindsens varmeste Tilhængere, og de øvrige Modstandere af Foreningen med Sverige. Sverdrup aabnede Dagsmødet med en Tale, i hvilken han gjorde Forsamlingen opmærksom paa Vigtigheden af denne Dags Forhandling, og opfordrede den til at skride til skriftlig Votering. Motionen modtoges under Hurraraab og Klap — dog toge ikke alle Munde og Hænder Deel i disse larmende Yttringer. Selvfærdighedens Modstandere sadde mestendeels tause i Forventning om hvad der monne komme. Imidlertid forlod Mødet ikke Omken, men han vovede at reise sig midt i denne Bisaldslarm, og foreslog, at Kongevalget skulde udsættes indtil Norges Selvfærdighed i det mindste af een Magt var vedtagen, da Nationen i denne Stund var omspændt af saa mange Farer, at intet Valg efter hans Formening for Tiden burde skee. Over denne dristige Yttring og dette djærve Forslag opstod megen Larm i Forsamlingen; men Forslaget forkastedes med stor Pluralitet — den samme, som styrede alle Dvæstioners Udfald af den Natur. Saaledes skredes til Votering. Det faldt i Kammerherre Ankers Lod, som første Repræsentant fra det Distrikt, der havde det første Bogstav i Alphabetet, først at votere. Han gav det bestemte Svar, at Valget efter hans Mening burde udsættes. Men Præsidenten, og med ham Secretairen, gjorde heftige Indsigelser mod at indføre dette Botum. Det var, meente de, allerede under et Møde i April bestemt, at Forsam-

lingen først skulde opløses, naar Constitutionen var antagen og Konge valgt, og denne Beslutning kunde ikke tilbagefaldes. Det viiste sig nu, hvilken dyb Betydning hiint Forslag af Falsen havde haft, som endog havde undgaaet den skarpsindige Grev Wedels Opmærksomhed, der dengang betragtede Spørgsmaalets Afgjørelse som ligegyldig, idet derved kun antydedes, at naar Forsamlingens Forretninger vare endte, kunde den opløses. Kongevalget, der var indskudt i Forslaget som en Mellem-sætning, ansaaes derved bestemt, og en af de vigtigste Opgøvelser, som Forsamlingen havde at afgjøre, kom derved ikke engang under alvorlig Debat; men Forsamlingens Hænder bandtes ved en foreløbig Beslutning. Flere Talere, Falsen, Rambech, Jersin, Dr. Møller, understøttede Kongevalget ¹⁾. Der opstod derefter en mundtlig Strid imellem Præsidenten, Sekretairen og Anker, hvori den øvrige Forsamling tog liden Deel, og hvori Anker fremdeles vægrede sig ved Kongevalg, som han troede burde udsættes, fordi Nationen gik store Farer imøde ved at foretage det. Det var i Sandhed for en Deel af Forsamlingen krænkende og tildeels rørende, at være Vidne til denne ærbørdige Oldings vaandefulde Kamp mellem sin Overbeviisning og Pluralitetens Mening, men Striden førtes med ulige Vaaben, da Anker ikke var sine Modstandere boren, og hans Modstandere støttede sig til en forhen tagen Beslutning. Forgjæves anmærkede Grøgaard med Bitterhed, at han ikke kunde ansee sig som fri Mand i en fri Forsamling, naar han ikke kunde handle og votere efter Fornuft og Samvittighed; forgjæves forenede Amtmand Løvenskjold sig nu med ham i at understøtte Ankers

1) Disse Taler findes i Rigsforsamlingens Forhandlinger 2det Bindes 6te Hefte, Pag. 21 ff.

Protest. Man raabte, at man kunde vælge til Konge hvem man vilde, men Kongevalg maatte efter Forsamlingens Beslutning foregaae. Efter en halv Times Ventilationer, som tildeels foregik paa Gulvet ved Ankers Plads mellem de tre ovennævnte Medlemmer, saa Anker sig nødt til Kongevalg og afgav følgende Botum: „Da vi Alle ere ubidende om vor nærværende politiske Stilling i Europa, saa troer jeg det rigtigst og forsigtigst, ikke at stemme for noget Kongevalg i dette Dieblis, men derimod at anholde hos Prindsregenten om, at han indtil Videre vil vedblive Bestyrelsen af Kongeriget Norge, efter den af Rigsforsamlingen sanctionerede Constitution. Efterat denne min Mening var anført til Protokollen¹⁾, fandt Rigsforsamlingen som Lov, at jeg skulde nævne en Konge, og vælger jeg da naturligviis Prinds Christian Frederik.“

Man gik Boteringen raskest fra Haanden uden at blive standset ved Debatter, og mestendeels i Enhvers Botum laa hans politiske Mening. Nogle indhyllede deres Botum i Udtryk, der smigrede Prindsen og ophøjede hans Færd som Norges Regent; Andre gjorde deres Valg uden videre Bemærkninger. Nogle derimod gabe tydeligen nok tilkjende, at de nødtvungne foretog Valget, og kun ifølge den tagne Beslutning, at Valget skulde foregaae. Til de Sidste hørte vistnok de Mænd, omtrent 30 i Tallet, som gjennem hele Mødet havde hyldet de samme politiske Anskuelser; men neppe 20 udtrykte denne deres Mening tydeligen i deres Botum. De Øvrige stode rimeligviis i et saadant Forhold til Prindsen, at de ved denne Leilighed ikke vilde fremtræde som hans Opponenten. — Pastor Østedaals

1) Den var dog egentligen ikke ført til Protokoll, da Præsidenten dertil ei vilde give sit Samtykke.

Botum forekom Forfatteren et af de simpleste og bedste; det lød saalunde: „Den Krone, som det selvstændige Norge nu har at give, er jeg overbevist om, at Stavanger Amt ikke tilbyder Noget heller end Prinds Christian Frederik. Dette er ogsaa min individuelle Mening, og derfor tilbyder jeg den her ved paa mine Committenters Vegne.“ Forfatterens Botum lød: „Da Kongevalg efter de fleste Stemmer i Rigsforsamlingen skal finde Sted, vælger jeg Prinds Christian Frederik til Konge.“ — Saaledes blev vel Christian Frederik paa en Maade eenstemmigen valgt, og den skjulte Hensigt af en foregaaende Votering opnaaet; men deres Navne, som ikke vilde noget Kongevalg for Tiden, staae tydeligen nok indførte i Rigsforsamlingens Protokol.

Efterat Voteringen var foregaaet, reiste Præsidenten, Everdrup, sig og tiltalte Forsamlingen med de Ord:

„Reist er altsaa under Norges Enemærke Norges gamle Kongestol, som Adelsstener og Evertter beklædte, og hvorfra de med Wiisdom og Kraft styrede gamle Norge. At den Wiisdom og Kraft, der prydede hine vort Hedenolds store Konger, ogsaa maa besjæle den Fyrste, vi, Norges frie Mænd, overeensstemmende med Folkets Ønske, af Taknemlighed og Erkjendtlighed i Dag eenstemmigen have valgt, er et Ønske, som sikkert enhver Norges ægte Søn med mig nærer. Gud bevare gamle Norge!“

Det sidste Udraab gjentoges af den hele Forsamling. Efter Præsidentens Forslag bestemtes, at en Deputation skulde udvælges for at tilkjendegive Prindsen i ærbødige Udtryk Forsamlingens Beslutning, og det blev Præsidenten overladt at vælge denne, hvis Antal bestemtes til 18 Medlemmer. Saa vis var Præsidenten i sin Sag i Henseende til Kongevalget, at

han havde færdig en Adresse til den valgte Konge, skrevet paa stort Belinapapiir, som han havde medbragt i Forsamlingen. Den lød saaledes:

„Vi undertegnede Norges Repræsentanter gjøre herved vitterlig: At vi, overensstemmende med Folkets Ønske og Deres Kongelige Høiheds Opfordring, have, i Følge de os meddelte Fuldmagter, forenet os om at forfatte en Grundlov for Kongeriget Norge, saaledes som vi efter bedste Skjønnende eragtede samme at være Norge tjenligst. Vi have til den Ende søgt at fordele den souveraine Magt saaledes, at Lovgivningen nedlægges i Folkets, og den udøvende Magt i Kongens Haand.

„Efterat have udarbejdet denne Grundlov, blev det os en kjær Pligt at vælge en Konge, der ved sin vise og kraftfulde Styrelse kunde betrygge og haandthæve Rigets Sikkerhed, Hæder og Held.

„Det kunde ikke være tvivlsomt for det norske Folks Repræsentanter, hvem de skulde udkaare til denne høie og vigtige Post. Tillid, Taknemlighed og Kjærlighed opfordrede os ligemeget til at fæste vore Dine paa Deres Kongelige Høihed. De kom til os i Farens og Nødens Stund. De tænkte og virkede med utrættelig Iver for vort Fædrelands Lær, De knyttede Deres Skjebne uadskilleligen til vor, og De har som Landets Regent viist ligesaa megen Agtelse for Folkets Retligheder, som Nidkjærlighed for dets Lykke og Hæder.

„Vi ere forvissede om at have opfyldt det norske Folks Ønske og Billie, ved i Dag at udvælge Dem til Norges Konge, og idet vi fremlægge denne Rigets Grundlov for Deres Kongelige Høihed, glæde vi os i det Haab, at den maa findes

Deres Bifald værdig, og at De vil modtage den Krone, som frivilligen rækkes Dem af et frit Folk.

I Rigsforsamlingen paa Eidsvold, den 17de Mai 1814.

Efter Forsamlingens Beslutning undertegnet paa samtlige Repræsentanters Vegne af

G. Sverdrup,	Mogsfeldt,	Christie,
p. t. Præsident.	p. t. Vicepræsident.	Secrétaire."

Deputationen, som efter Forsamlingens Beslutning udnævnedes af Præsidenten, og skulde overbringe Adressen, bestod af Følgende: Af Aggershuus Stift: Kammerherre Anker, Major Sibbern, Provst Hount og Lehnsmænd Lysgaard. Af Bergens Stift: Capitaine Holck, Sørenskriver Koren, Kjøbmand J. Møllsøen og Bondemand Brynild Gjerager. Af Trondhjems Stift: Justitiarius Rogert, Ritmester Heidmann, Sognepræst Darre og Klokker Forseth. Af Christiansands Stift: Sognepræst Østedahl, Kjøbmand D. C. Mørch, Sergeant Rød og Lehnsmænd Ole Tveten, samt af Sødefensionen Commandeur Fabricius og Matros Egen Thorsen.

Deputationen satte sig strax i Bevægelse, og forsøiede sig til Prindsens Gemak. Prindsen var ligesaa forberedt paa dette Tilbud, som Præsidenten havde været paa Kongevalget. Han havde forfattet sit Svar skriftlig og oplæste det for Deputationen. Det lød saaledes:

„Denne Dag er en af de vigtigste i Norges Historie. Det Værk er fuldendt, som skal grundfæste det norske Folks Held. Constitutionen er et Palladium for Folkets Frihed, som selv Uretfærdighed og Vold ei ustraffet skal antaste.

„Denne Dag er den hæderligste for mig; thi Nationens Tillid kalder mig og min Æt til at haandthæve denne Grundlov paa Norges Throne. Dømmer selv om de Følelser, som nød-

vendigen maae opfylde mit Sind, og tilstøder mig nogen Tid til modent Overlæg, efter hvilket jeg skal meddele Nigsforsamlingen mit Svar.

„Naar jeg følger Nigsforsamlingens yttrede Villie, stæer det nu fordi hellig Pligt byder det, og jeg veed, at det alene staaer i Guds Haand, om mine redelige Bestræbelser skulle kronnes med Held, eller om det skal vorde min skønne Lod, selv i Døden at opoffre mig for Fædrelandets Frihed og Selvstændighed.

„Jeg beder Dem at tilkjendegive Nigsforsamlingen min Høiagtelse og Erkjendtlighed, og at underrette Sammes Medlemmer om, at jeg paa Torsdag den 19de, om Formiddagen Kl. 11, agter høitideligen at slutte Nigsforsamlingen.“

Dette Svar blev skriftligen faa Minuter efter Deputationsens Tilbagekomst indleveret til Præsidenten. Om Udfaldet af Prindsens Beslutning var ikke mindste Tvivl i Forsamlingen, da alle Forberedelser til Høitideligheden vare gjorte, og Professor Leganger endog tilsagt at foranstalte Gudstjeneste, og den 19de holde en Præken, passende til Kongevalget. Denne korte Frist skjænkedes saaledes kun Anstanden, og behøvedes for at fuldende Forberedelserne.

Da denne Aft var forbi, forlode Medlemmerne Salen, og samlede sig i Grupper dels i Vestibulen, dels paa fri Mark, og meddeelte hverandre deres Tanker i Anledning af Dagens Beslutning, og det var naturligt, at der i fortrolige Samtaler fældedes forskjellige Domme om det Skridt, som var foretaget. Forfatteren stødte paa forskjellige Repræsentanter, der med stor Iver havde drevet paa, at Kongevalget strax skulde foretages, og hos hvem der nu opstod Betænkkeligheder med Hensyn til Følgerne. Der var en stoiende Mumsen imel-

lem Medlemmerne, men uden bitter Hentydning til det Pässe-
rede. Den sidste Aft havde beroliget alle Gemytter; thi Sa-
gen var endeligen afgjort. Det gik som saa ofte, at de, der
befandt sig i den slagne Opposition, vare mere rolige og til-
fredse med deres Modstandsfærd end de, der havde seiret paa
en Bane, der truede Fædrelandet med store Farer for Fremti-
den. I Forsalen traf Forfatteren Statsraad Mogert, som
formedelst Sygelighed og Ulyst til at blande sig i larmende
Debatter liden Deel havde taget i Forhandlingerne, men som
Forfatteren under dette Møde fortroligen havde nærmet sig, fordi
de havde samme Ansuelser om Fædrelandets politiske For-
hold. Paa Forfatterens Spørgemaal, hvad han syntes om
Dagens Forhandlinger, svarede han: „Ja, vi have valgt Konge,
men denne Herlighed varer kun kort; om 2 à 3 Maaneder er
den Glæde forbi.“ — Altsfor sandt blev dette Varselsord¹⁾.

Den 18de Mai var atter en af Forsamlingens urolige og
ubehagelige Dage. Repræsentanterne vare forsamlede i Rigs-
saleren for at underskrive Constitutionsakten, og da dette var
færdigt, fremstod Kammerherre Pettersen og erklærede, hvorlunde
han søgte sig fornærmet ved adskillige Udtryk, som Bergeland i
en Tale den 12te April havde brugt. Pettersen havde stor
Agtelse i Forsamlingen som rettskaffen og dygtig Officeer, en

1) Om Eftermiddagen foregik den Scene mellem tvende Repræsen-
tanter, hvortil Provst Bergeland hentyder i sit Skrift Pag. 143.
Den var den Æneste af det Slags og opvakte stor Harm hos
den største Deel af Forsamlingen over et usforkylt Angreb mod
en anseet Repræsentant. Striden kan vissefælgelig ikke give Op-
havsmanden nogen behagelig Grindring. Forfatteren græmmede
sig dobbelt derover, fordi hans Forsøg paa at bringe Fornærme-
ren til en passende Afgjørelse mislykkedes, endssjønt Striden strax
efter Mødets Opløsning bilagdes, og blev uden Følger.

fleersidig dannet Mand og varm Fædrelandsven. Men han var derhos af et pirreligt Sind, var paa Gidsvold sygelig og havde hidtil taget saare liden Deel i Forhandlingerne¹⁾. Bergeland havde nemlig paa hiin Dag, for 5 Uger siden, talt om „den døende Selvstændighed og Nationens skuffede Tillid til Forsamlingen“; og Pettersen paastod, at Bergeland burde kalde disse Udtryk tilbage. Der reiste sig nu Flere ved Siden af Anklageren og erklærede sig enige med ham deri, at Bergeland burde kaldes til Regnskab for disse Udtrykke, og paalægges at tage dem tilbage. Tilfældigviis var Bergeland selv ikke tilstede, og der blev nu Spørgsmaal om at hente ham, for at den ham tiltænkte Idmyggelsesakt kunde blive udført. Saavidt erindres var det Bonden Elling Balbo, som af Præsidenten anmodedes om at formaae Bergeland til at indfinde sig i Rigsforsamlingen²⁾. Kort efter kom virkelig Bergeland, som opholdt sig i den lille Lund, der grændser til Gidsvolds Hovedbygning, tilstede. Han var bleg og syntes forundret over denne uventede Indstævning. Pettersens Motion blev atter oplæst og understøttet af Christie. Med en Fatning, som man under saadanne Omstændigheder neppe kunde vente, og som beroligede hans Venner, der i høi Grad harmedes over denne i deres Dine uparlamentariske Udførd, begyndte Bergeland sit For-

-
- 1) Det er ikke Forfatterens Hensigt at kaste en Skygge paa denne værbige Officers Minde, hvis Færd ved denne Leilighed, endskjønt vistnok uparlamentarisk, maa uledes af hans til Omstændighed grændsende Fædrelandsfæd. Denne Barme havde han lagt for Dagen ved en anden Leilighed, idet han med stor Vanskelighed afholdtes fra at kræve Præsident Raas til Regnskab for hans Udførd mod Christian August i det Frederikshaldske Gilde.
- 2) Dette skal han have gjort paa den Maade, at han opfordrede Bergeland at indfinde sig i Forsamlingen „for at rette for sig.“

svar: „Han vidste ikke, sagde han, hvorvidt et Medlem enten i denne eller nogen anden Parlamentforsamling kunde, overensstemmende med Reglement og Bedtægt, kaldes til Regnskab for Udtryk, som han havde brugt for saa lang Tid tilbage, og hvorved han kun frimodigen havde udtalt sin Mening om den Sag, der var forelagt til Undersøgelse, uden ringeste Hensigt at ville fornærme noget Individ.“ Men han vilde ikke benytte denne sin Ret som Repræsentant til at neddysse den gjorte Anklage, men forsvare sig mod det uforskyldte Angreb. Dersom han havde udtrykt sig med Varme, saa var det en Følge af hans Interesse for den omhandlede Gjenstand, og hans Følelse for Fædrelandets vigtige Anliggender, og han troede, at de Krænkelse, som han derved kunde have tilføiet Nogen i Forsamlingen, ikke kunde sammenlignes med dem, som han selv i lignende Diskussioner maatte taale. Dersom han havde fornærmet Nogen, var han villig til at staae den Fornærmede til Ansvar, men kun for sine rette Dommere ¹⁾.“ Præsidenten forenede sig nu med Bergelands Angribere, krævede ham til Regnskab for hvad han havde sagt om Eidsvoldforsamlingen, og paastod, at da Rigsforsamlingen havde eenstemmigen erklæret Bergeland for at have forbrudt sig mod den, burde han ogsaa kalde de paaankede Udtryk tilbage. „Altsaa, endte Præsidenten, har Forsamlingen bestemt, at Bergeland skal kalde de paaankede Udtryk tilbage.“ Da reiste Forfatteren sig med Harme, og erklærede høit: „Ikke hele Forsamlingen, Hr. Præsident; jeg erklærer høit, at jeg ikke føler mig fornærmet ved Bergelands

1) Saavidt Forfatteren erindrer, og i Følge hans Bemærkninger i sin Dagbog, var Gangen i Bergelands Forsvar den, som han angiver i „sine fortrolige Breve.“

Udtryk.“ — „Ikke heller jeg“ — gjenlød nu et fleerstemmigt Raab i Forsamlingen, og Forfatteren troede at finde, at Flere forenede sig i denne Protest, end den Minoritet, som deelte politiske Anskuelser med hverandre. Grøgaard reiste sig og sagde at, naar man vilde pille Udtryk ud af Fleres Taler, kunde man finde større Bitterhed mod enkelte Medlemmer af Forsamlingen end den, som Bergeland havde betjent sig af. Det Samme erklærede Forfatteren og tilføiede, at han havde taalt disse Krænkelser med Taalmodighed som en Følge af den Stilling, hvori Repræsentanterne befandt sig. Der blev nu megen Larm i Forsamlingen, megen Snakken i Munden paa hverandre, indtil Striden afgjordes ved den humane Møgfeldts Mellemkomst. Han yttrede, at da Bergeland havde erklæret, at det ikke var hans Hensigt at fornærme Noen, saa burde dette antages for Fyldest. Præsidenten fandt det nu raadeligt at tage sit Forslag tilbage og neddysse Sagen med den Yttring, at Forhandlingerne burde endes venstabeligen. Den Ydmygelse, som var Bergeland tiltænkt, bortfaldt saaledes, men Oppositio- nens Uvillie over dette Forslag tiltog alt meer og meer, og al- drig veed Forfatteren at have under sin hele Storthingsfærd følt sig i en stærkere Sindsbevægelse end ved denne Leilig- hed. I denne Krænkelse, som var tiltænkt en Menings- frænde, laa Erindringen om en Række af haanlige Talemaader, og krænkende Anklage for et upatriotisk Sindelag, som den lille tætsluttede Skare, der vovede at tvivle om Hensigtsmæssigheden af den af Prindsen og Pluraliteten af Forsamlingen valgte Po- litik, havde maattet taale. Wedel og Lovenskjold vare den Dag ikke tilstede i Forsamlingen formedelsk Upasselighed, men da den Udseende, som var viist mod Bergeland i Thinget, blev dem fortalt, deelte de deres Benneres Harmen derover.

Da Larmen i Forsamlingen havde sat sig, og der ingen Tale mere blev om de mod Bergeland fremsførte Anker og Trudser, gik han op til Præsidenten for at indlevere et Dokument til Protokollen. Paa denne korte Vandring gik Flere af Bergelands Venner, hvoriblandt Forfatteren, ham imøde og bevidnede ham deres Deeltagelse. Men den bittere Følelse, som hiin krænkende Adfærd forvoldte ham, søgte han i Gensomhed at blive Herre over. Han forlod derfor Forsamlingen, og indsluttede sig i et Siderværelse. Mødet hævedes under stoiende Bevægelser, der fortsattes nede i Vestibulen, men med Sandhed kan det siges, at der sporedes i Almindelighed mere Misnøie end Tilfredshed med det mod Bergeland gjorte Angreb. Minoriteten havde ogsaa omsider vundet en lille Seir, som dog ingen Indflydelse kunde have paa Hovedsagen.

Den 19de Mai skulde Kronen sættes paa Selvstændighedsværket, Prindsens Erklæring om Kongevalget modtages, og den høitidelige Aft feires ved foranstaltede Ceremonier, Kirkegang og alle Festers muntre Ende, et festligt Maaltid. Da Medlemmerne mødtes om Formiddagen i Vestibulen, sporedes tydeligen Virkningen af Forsvaret for Bergeland. Flere af Selvstændighedens varme Forsøgtere, som i deres Taler ikke havde sparet Oppositionspartiet, vare i Dag beskæftigede med at nærme sig Flere af dettes Medlemmer, og tildeels søge at formilde Indtrykket af disse Sigtelser. Nogle af disse, som fortroligen omgikkes hverandre paa Gidsvold, havde flere Scener af den Art at meddele hverandre. Saaledes kaldte Foged, senere Amtmand, Collett Sørenskriver Blom, med hvem han havde stedse staaet i den venstabeligste Forbindelse, tilside, og bad, at de maatte skilles ad som Venner. Til Greb Wedel nærmede sig Flere og bevidnede ham deres Agtelse. Profes-

for Sverdrup yttrede for Forfatteren sit Haab om, at de fremdeles maatte være Benner som tilforn, og Forfatteren ilede at give en Mand denne Forsikkring, for hvem han sølte dyb Agtelse og Venskab. Kun den foregaaende Dags Scene havde Begge at glemme; for Næsten verlede de intet uvenligt Ord med hinanden paa Eidsvold. Præsten Rein kaldte Forfatteren tilside og erklærede ham, at han ingenlunde havde sigtet til ham i sin Tale, og tilføiede venligen, at han var overbevist om hans Retsskaffenhed og Fædrelandsind, som han ved andre Leiligheder havde lært at kjende. Det kostede i Sandhed Forfatteren Intet at række denne Hædersmand et forsonende Haandtryk. Rein talede iøvrigt om Nattevandringer, som af Oppositionspartiet vare foretagne for at hverve Stemmer, og det var vanskeligt at overbevise ham om, at han i denne Henseende var ført bag Lyset. Yttringer af den Art lagde noksom for Dagen, at begge de store politiske Partier ikke skjenkede hinanden Noget, med Hensyn til Anklage og Mistanke.

Klokken 11 mødte hele Rigsforsamlingen i sin bedste Stads i Forhandlingsalen, og den venlige Baardag, en af de blideste i denne vakkre Aarstid, syntes at smile til Dagens Høitid. Der blev udvalgt en Deputation for at modtage Prindsen, som havde ladet Forsamlingen underrette om, at han ikke vægrede sig ved at modtage Norges Krone, og Deputationen bestod af de samme Medlemmer, som havde overleveret ham Beslutningen om Kongevalget. Disse modtog ham ved Trappen, og gik foran ham ind i Salen. Med Prindsen fulgte Regjeringsraadet, tvende Bisper, tvende Stiftamtmand, og flere Embedsmænd tilligemed hans Adjutantstab. Forsamlingens Medlemmer bleve paa deres Pladse, men reiste sig, da Prindsen treen ind i Salen. Denne havde i Dag faaet en ny Prydelse for

at forherlige Dagens Høitid. Christian den Fjerdes foromtalte Portrait var borttaget, og i dets Sted var ophængt et Maleri af Capitaine Munch, der forestillede Prindsens unge Søn — der dengang var i Bornealderen — i Legemsstørrelse, legende med en Fjærholt¹⁾. Prindsen tog sit Sæde paa en Stol, som var anbragt for ham øverst oppe i Salen, og da han satte sig, fulgte Rigsforsamlingen hans Exempel, men hans Suite blev staaende om ham. Han holdt nu følgende Tale:

„Nordmænd!

„Det høie Kald, hvortil Medborgeres Tillid udkaarede Eder, er nu fuldbyrdet. Norges Statsforfatning er grundlagt; Nationen har gjennem Eder, sine udvalgte Mænd, haandhævet sine Rettigheder, befæstet dem for Fremtiden, og ved en viis Fordeling af Magten sikket Borgerfrihed og den Orden i Staten, som den udøvende Magt er pligtig og formaaende at vedligeholde.

„Den for andre Stater dyrekjøbt Erfaring har lært det norste Folks Repræsentanter i lige Grad at vogte Regjeringsformen for Despotismens Kjendemerker og for Folkeregjerings Misbrug.

„Dette gamle Kongerige forlanger en Konge, men han skulde i Formen ligesaaalidet som i Gjerningen være Despot; — Nei! Sit Folks første Ven og Fader bør han være. Dette venter Nationen at finde i mig, og dens Tillid er for mig et

1) Munch havde ført dette Maleri med stor Bekostning med sig til Lands fra Kjøbenhavn, men ved en Forglemmelse af den nye Konge og Forsømmelse af hans Omgivelse sit Munch, efter sit eget Udsagn, derfor ingen Betaling.

helligt Kald til, uagtet de Farer og den Møie, der vente mig, ganske at opoffre mig for Norges Held og Hæder.

„Med disse redelige Hensigter, og styrket ved Tro paa Gud den Almægtiges Bistand, haaber jeg at svare til denne Nations Forventning.

„Jeg antager Norges Krone som en Gave af et oprigtigt og trofast Folk, et Pant paa dets Kjærlighed for mig og min Kongelige St.

„Jeg lover og sværger at ville regjere Kongeriget Norge i Overeensstemmelse med dets Constitution og Love; Saa sandt hjælpe mig Gud og hans hellige Ord.“

„Min store Forgjænger, Fjerde Christians, Aand følge mig i al min Gjerning! Han var det norske Folks gode Konge og Fader. Hans Mønster skal tidligen indprentes i min elskede Sønns Hjerte, og Folkets Kjærlighed skal gaae i Arv til ham; thi han skal lære at agte denne Arv høiere end Kronens Glands.

„Og nu Norges udvalgte Mænd, dets troe Sønner! besværger den Grundlov for det selvstændige Norge, som vi troligen ville haandthæve og forsvare!

„Hellig er den afslagne Sed! Du høre og velsigne den Gud!

„Endnu staaer tilbage at meddele Rigsforsamlingen, hvad jeg seer mig i Stand til angaaende Rigets politiske Stilling — en Meddelelse, jeg gjerne havde ønsket at kunne give samme, førend Kronen overdroges mig, men dette Ønskes Opfyldelse er bleven mig nægtet ved Udeblivelsen af Indberetningen fra de betroede Personer, som jeg har affendt til England og de alli-

erede Fyrster, og paa svenske Tidender bør jeg ei bygge nogen-
sombest Gissning eller Forventning.

„Imidlertid er ingen Fiendtlighed udøvet eller nogen
Krigserklæring af nogen Magt udstedt imod Norge.

„Kongen af Sverige har under 12te April erklæret Nor-
ges Kyster i Blokadetilstand, og lader udstede Kaperbreve for
at opbringe alle til og fra Norge seilende Skibe; nogle Skibe
ere opbragte til svenske Havne, hvorimod ogsaa trende svenske
Kapere ere indbragte af norske Krydsere. Under vore Brig-
gers Beskyttelse have betydelige Kornforraad, til Beløb af om-
trent 150,000 Tønder, naaet vore Havne, og man tør saaledes
med Taknemlighed mod Forsynet ansee de fleste af Rigets Egne
sikrede mod Hungersnød.

„Angaaende Forholdet med Danmark seer jeg mig istand
til at forelægge Rigsforsamlingen nogle oplysende Aftstykter, i
hvilke jeg ønsker, at den fra min Side maatte finde det norske
Folks Værdighed iagttaget, tilligemed hvad jeg til denne Dag
skylder en høit elsket Frænde og et trofast Folk, hvilket Folk,
selv efter Fraskillelsen fra Norge, viser, at det ønsker at bi-
staae det norske Folk af yderste Evne, og som derfor har For-
dring paa enhver retsindig Nordmands Hviagtelse og Erkjend-
lighed.

„Saaledes sluttet Rigsforsamlingens Forhandlinger. Dog
ville Præsidenterne og øvrige Embedsmænd fungere indtil Pro-
tokollerne med videre ere underskrevne.

„Drager hjem, Medborgere! med den lønnende Overbe-
viisning, at Enhver har handlet med det Fædrelandsfind, som
besjæler ham, og at Folket med Tilfredshed vil erkjende, at
Rigsforsamlingen har viist sig dets Tillid værdig, idet den
har hævdet Nationens Ære og beredt dens Fremtids Vel.

„Hertil vilde Gud lægge sin bedste Velsignelse, om hvilken vi i Dag samlede i Herrens Tempel ville anraabe den Almægtige!“¹⁾

Da Prindsen berørte sit Haab om at kunne svare til Nationens Forventninger skjælvede hans Stemme, hans Ansigt var blegt, og hans hele Væsen viiste en dyb Bevægelse, ligesom der neppe var Nogen i Forsamlingen, der jo deelte denne med ham. Tanken om hvad der kunde blive Følgen af disse store og djærve Beslutninger, og om de blodige Dyrin, som kunde forestaae under den ulige Kamp for Selvstændigheden mod det europæiske Forbunds erklærede Bestemmelse, stemte Forsatterens og visseføgen en stor Deel af Forsamlingens Sind til den dybeste Bemod. — Storthinget og alle Tilstedeværende af lagde nu Eden, og svore Constitutionen og Kongen Lydighed, — en Scene, der baade var høitidelig og rørende. Det norske Flag vajede udenfor Salens Vinduer, og 3 Gange 27 Skud skraldede i Fjeldene. Kongen forlod derpaa Salen, ledsaget af et almindeligt: „Kongen leve!“ og i samme Procession, hvormed han var indtraadt i den.

Forsamlingen blev indbuden til en stor Cour, som bestod deri, at saamange af dens Medlemmer, der kunde rummes, proppede sig sammen i Prindsens snævre Værelse; Resten blev staaende udenfor i Vestibulen. Den nyvalgte Konge kom ind og yttrede med den venligste Tone, at han ønskede at kunne tale med Enhver af Forsamlingens Medlemmer, men Tiden tilod ham kun at bevidne den hele Forsamling sin Agtelse, og

1) De Dokumenter, som bleve af Statssekretairen oplæste i dette Møde, findes indførte i Rigsforsamlingens Forhandlinger 2det Bind 6te Hefte Pag. 72 ff. — Nogle deriblandt findes i Bilag 7.

at han blot da kunde føle sig lykkelig, naar de, som Folkets Repræsentanter, vare det. Denne Tiltale blev modtagen med et almindeligt Hurraraab. Enkelte Klap neddysfedes, da denne Hyldingsmaade, der saa ofte upassende anbringes under Udbrud af høitidelige Følelser, med Grund ved denne Leilighed især ansaaes for at være paa det urette Sted. Under disse Glædesyttninger viiste sig ingen Dissonanter; der var Ingen, som tænkte paa nogen Meningsforskjel. Loddet var kastet, Kongen var valgt, al Meningsstrid var hævet, og ethvert Medlem for- enede sig i det almindelige, oprigtige og fromme Ønske, at den tagne Beslutning maatte bringe Held og Bessignelse over et el- flet Fædreland. De forskjellige Partier havde, om ikke ved Ord, saa ved Stemmegivning, udtalt deres Mening om Lan- dets politiske Forhold, og nu bøiede Alle sig under de fleste Stemmers Billie. — Forfatteren følte en Nøisghed i sin Sinds- stemning, som havde været ham fremmed under hans hele Op- hold paa Gidsvold. Bistnok kastede han et frygtsoomt Die til den uvisse Fremtid; men Nationen havde selv valgt sin Skjebne, og hver retsfindig Nordmand maatte føle sig forpligtet til at bi- drage sin Skjærv til den heldigste Udførelse af den tagne Be- slutning. Det var, som ovenfor bemærket, som om begge Par- tier havde skiftet Rolle; Vengstelsen var paa Selvstændigheds- mændenes Side. Mange blandt dem forfærdedes over deres egen Gjærning; Nøisgheden var paa Tvivlernes Side; de havde ingen Deel i den dristige Beslutning, men de glede med den seirende Menings rivende Strøm. Men denne Stemning var som et Nærmelsesmiddel til at forsone Gemytterne. I Fred og Enighed blandede sig de forskjellige politiske Partier mellem hinanden.

Efter denne Cour forsoiede hele Forsamlingen, Kongen hans Raad og Suite, saavel som hele Stortinget, sig til Kirke, hvor en høitidelig Gudstjeneste, svarende til Dagens Fest, den christelige i Anledning af Christi Himmelfart, og den borgerlige i Anledning af Norges nyseiste Trone, var forberedt. Aldrig har vel en Procession i en simplere Skikkelse uden Bram og Cermoni fundet Sted ved et høitideligt Kongevalg. De Fleste jumpede affted paa simple Bondejærrer, eller rede paa magre Rosfinanter, der, udpiinte af en langvarig Eftervinters Fodermangel, neppe kunde slæbe sig affted, Andre, hvoriblandt Forfatteren, gif paa deres Fod, og der fandt ingen ceremoniel Orden Sted i den lange Række. Den nyvalgte Konge selv kjørte i en simpel aaben Phaeton, forspændt med ulige farvede Heste, og ingen udbortes Pragt bebudede den kongelige Færd uden den lille Skare af ridende Jægere, som omringede Vognen. Ceremoniens Simpelhed var et Billede paa den Throne, som Norges Konge havde besteg, og den besynderlige Blanding af alle Klasser, uden udbortes Spor af Forskel i Besiddelsen af Livets uvæsentlige Fortrin, var en Afbildning af den Ringagt for disse Fortrin, som er den norske Forsatnings Særkjende, og en Gave af Naturen og indvortes Statsforhold. En mild Sol smilede paa denne vakkre Vaardag til Forsamlingen, men Vinteren har endnu sine Spor i de af Tellegrøpe gængende Veie.

Da Kongen var kommen til Kirke, blev han modtagen af Regjeringsraadet og andre Embedsmænd, som ledsagede ham ind i Kirken. Forsamlingen bestod ikke alene af de Personer, der efter deres Stilling og Kald deeltog i Dagens Høitid, men og af en stor Skare af Omegnens Beboere, der vare stimlede til Kirke. Kongen hilsede venligen den hele Mængde med

de Ord: „Himlen smiler til os i Dag.“ Professor Leganger var atter Dagens Taler, og det maatte ventes, at den Præken, han holdt, strømmede over af Priis og Smiger til den nyvalgte Konges Værd, og kunde saaledes ikke tællles alle Tilhørere. Der vare visseligen faa Høitidstaler i de Dage, som ikke istemte disse Toner, og de maatte naturligviis stige høiest der, hvor Kroningen ligesom foregik ¹⁾. Efter Prækenen var hele Selskabet indbudet til en Dejeuner hos Professor Leganger. Det var formodentligen en Erkjendtlighed for det Offer, som var lagt paa Præstens Alter af Forsamlingen ved dens første Kirkebesøg. Anretningen var foranstaltet i Haven, hvor lange Borde vare opstillede. Men ved Gilder af den Art, endstjønt foranstaltede af en venlig og gjæstfri Opmærksomhed, er der ofte kun lidt Tale om Nydelse; denne faldt kun i deres Lod, som kunde pusse sig frem til de dækkede Borde, og Mange gik derfra med tørre Munde. — I en blandet uordentlig Brim-mel vendte den hele Skare uden Ceremoni tilbage til Gidsvold, og Høitideligheden var endt. Storktinget gik til sit sædvanlige Spisebord, som den Dag udmærkede sig ved fire Anretninger, og en bedre tillavet Spise, der imidlertid vødedes med slet Madera. Kongens Skaal blev drukken med stor Enthusiasme og under høie Hurraraab, og efter dette kom Hans Majestæt selv ind fra det Bærelse, hvor han spiste, takkede Forsamlingen for dens Hengivenhed og forsikrede den om sin Agtelse. Præsidenten henvendte igjen nogle Taksigelsesord til Kongen, som

1) Forfatteren var Grev Wedels Sidemand i Kirken, og da Prædikanten salvede den nye Konge „med overflødig Salve“, hvistede Greven: „Bul Dem, ellers falder Smørelsen ned i Hovedet paa os.“

derpaa vendte tilbage, ledsaget af Glædesyttringer og Hurra-
raab. Før Adskillelsen tilkjendegav Præsidenten Forsamlingen,
at den i Morgen for sidste Gang havde at møde i den store
Sal, for at underskrive Protokollen, og derefter opløses.

Denne høitidelige Dags Munterhed forstyrredes dog og-
saa et Dieblit ved en Mellemscene, som indtraf paa Kirkegaar-
den og paa Veien derfra. Regjeringsraad Tant havde i Fal-
sens og en stor Mængde Tilhøreres Nærværelse ved Kirken i
Dag erklæret, at Rigsforsamlingen havde paadraget sig et stort
Ansvar ved at garantere Statens Gjæld og dens fremtidige
Behov af Bankoscedler indtil Marts 1815 til en Cours af 375,
og at ikke 20 Mars Fred kunde gjøre denne Wildfarelse god
igjen. Han tilfoiede, at han af den Marsdag agtede at tage sin
Afsked som Regjeringsraad¹⁾. Hans Udladelser vare meget
heftige og, fremførte i en stor Almues Nærværelse, ingenlunde
vel overlagte. Nogle af Repræsentanterne opsøgte derfor Præ-
sidenten, Sverdrup, for at formaae ham til at stille Tant til-
rette. Men da Sverdrup var hos Prindsen, henvendte Kam-
merherre Pettersen, som især harmedes over Tants Udtryk, sig
til Vicepræsidenten, Mogfeldt, for at han skulde tage sig af
Sagen. Det skede; men Tant modtog Mogfeldts Mægling
med saa megen Hefstighed, at han ei videre vilde have med Sa-
gen at gjøre. Paa Hjemveien fra Kirken blev der en heftig
Scene mellem Sverdrup og Tant²⁾, hvori Falsen ogsaa tog Deel.

1) Hen paa Sommeren tog han virkelig sin Afsked, men efter en al-
mindelig Mening af andre Marsager.

2) Da Garantispørgsmaalet senere hen paa Storthinget 1815 blev
omhanblet, henfjød Tant, som var ogsaa dengang en af Garan-
tiens ivrigste Modstandere, sig under den Slags Protest, han paa
Eidsvold imod den havde fremført.

Der taltes endog om at indstævne Tank for Rigsforsamlingen; men Flere blandt Medlemmerne bleve enige om at forhindre en saa ubehagelig Forlængelse af Forretningerne. Saa vidt kom det heller ikke, da en Forsoning mellem Tank og Eberdrup senere fandt Sted.

Det sidste Møde i Rigsforsamlingen den 20de Mai var i høi Grad tilfredsstillende. Der var ikke Tale om nogen politisk Meningsforskjel; Alle rakte hverandre Haanden til den venligste Afsked. Dertil bidrog meget et Forslag fra den blide og hjærligsinde Commandeur Fabricius, der ingensinde havde yttret et uvenligt Ord mod sine Medkollegaer, eller misforstaaet noget Medlem formedelt forskjellige Anskuelser, og nu foreslog, at hele Forsamlingen skulde bortkaste al Uenighedsstof, og i en Broderkjæde med sammenslyngede Arme ligesom forene den hele Forsamling i en eneste Person. Dette skede, og der var neppe Een i Forsamlingen, som jo med oprigtig Forsonlighed og bevæget Hjerte tog Deel i denne Afskedsscene. Saaledes opløstes en Forsamling i Fred og Enighed, under hvis Forhandlinger den største Meningsforskjel og de uroligste Gjæringer havde fundet Sted. Men det fælles Onske, som næredes varmt og oprigtigt i de Tilstedeværendes Barm, at fremme Fædrelandets sande Gavn, lettede Arbeidet, skjønt Veien til dette fælles Maal gik i forskjellige Retninger. Den øvrige Deel af Dagen anvendtes til en munter Forberedelse til Afreisen. Man havde en hjærlig Afsked at tage med Venner, som under samme politiske Fane havde deelt Rigsdagens Sorger med hverandre, og et venligt Ord at sige dem, der bortffjærnedes under Mødet formedelt Meningsforskjel, og nu skiltes ad med et forsonligt Sindelag. Aldrig har Forfatteren deeltaget i nogen offentlig Forretning, som hos ham har efterladt høitideligere Er-

indringer end Mødet paa Eidsvold; og han har ikke betalt disse for dyrt med de Uengstelser og Betymlinger, som han der oplevede. Han forlod Eidsvold med en rolig Sindssætning med Hensyn til sin Færd som Repræsentant, og vendte hjem til sin Familie og sine Sysler, beredt paa at gaae de Farer imøde, som den store Beslutning maatte fremkalde, og i denne Henseende laa i Sandhed en kummerfuld Sommer for ham.

Førend Forfatteren forlod Eidsvold den 21de Mai, søgte han Audience hos den nyvalgte Konge, og udbad sig Tilladelse til at maatte reise lige til sit Hjem, uden at tage Deel i de Høitideligheder ved Kongens Indtog i Christiania, som vare en Følge af Kongevalget. Der var vel i denne Henseende Intet foranstaltet fra høiere Steder, og ingen Tvang var Medlemmerne af Rigsforsamlingen paalagt, men Forfatteren maatte frygte for at blive misforstaaet, naar han ligesom listede sig bort fra Forsamlingen uden at deeltage i de Glædesyttringer, hvormed den nye Konge hilseades i Hovedstaden. Tillige benyttede han denne Leilighed til at erfare Kongens Forhaabninger med Hensyn til Landets udbortes Stilling, og fremdeles henvende hans Opmærksomhed paa Landets Nød og Farer. Kongen vilste sig særdeles naadig, og var tilsyneladende glad i hvad der i Rigsforsamlingen var bleven udrettet. Han yttrede sin store Tilfredshed med Grundloven, som han ansaa for et i alle Henseender fuldkomment Værk, der fulgte Middelveien imellem Despoti og Demokrati. Men med Bedrøvelse erfoer Forfatteren tillige i denne Samtale, at Kongen havde urigtige Begreber om Landets Tilstand. Han paastod, at Landet var forsynet med Korn for et heelt Aar, og forgjæves forsikkrede Forfatteren ham om, at dette var saa langt fra at være Tilfældet, at

der allerede nu sporedes Mangel paa Brød- og Sædeforn. Kongen paastod nu, som oftere forhen, at Nationens Stemme, som ubetinget affstode enhver Forbindelse med Sverige, gjorde ham det til Pligt at forsvare Norges Selvstændighed til det Yderste. Da Loddet nu var kastet, var derimod nu ingen videre Indvending at gjøre. Forfatteren udbad sig alene Tilladelse til at overlevere Hans Majestæt en skriftlig Deduction af hans Begreber om Fædrelandets Stilling, som det havde været hans Hensigt i Rigsforsamlingen at fremlægge, men hvori han var bleven hindret formedelsk Omstændighederne og Forhandlingernes Gang. Kongen behagede at svare, at han med Fornøielse læste hvad Forfatteren skrev¹⁾, og yttrede sig med Tilfredshed om hans Forhold i Rigsforsamlingen, og om de korte Foredrag, han der havde holdt om forskjellige Gjenstande. Derhos yttrede Kongen, at han ingenlunde tvivlede om, at England vilde true, men troede sig ligesaa overbevist om, at det ei vilde udføre sine Trudsel. Det var formodentligen Oppositionens stærke Yttringer i Parlamentet til Understøttelse for Norges Sag, og mangen en Stemme fra det engelske Folk, som udtrykte sig overeensstemmende dermed i de offentlige Blade, der styrkede hans Forhaabninger. Han ansaa det der-

1) Denne Udarbejdelse havde en besynderlig Skjebne. En Kopi deraf havde Forfatteren sendt til En af sine Venner i Kjøbenhavn, som medbragte den til Andre. Saaledes kom den i en svensk Avis, og blev derfra extractvis indført og roest i Bredows Chronik, Bosses neue Zeitung og Venturinis „Skandinavien og Carl Johans“, hvor den indførtes som en Tale, der virkeligen var bleven holdt. Forfatterens Rygte leed i Danmark, fordi han ansaaes for en Tilhænger af det svenske Parti, og Selvstændighedsagen fandt i Danmark en meer udeelt Sympathi end i Norge selv. For at redde Forfatterens Rygte, havde hans Venner sat dette Dokument i Omløb. Det findes i Bilag No. 8.

hos for rimeligt, at en russisk Sendemand vilde komme til Norge, og ønskede at det maatte blive en retsindig Mand, der selv kunde overbevise sig om Nationens Stemning. Til Slutning tillod Forfatteren sig det Spørgsmaal, om Kongen troede, at Norge kunde forsvare sin Selvstændighed, naar England og de allierede Magter erklærede sig mod den. „Jeg vil, svarede Kongen, forsvare den, saalænge jeg kan.“

Midt under disse muntre Scener havde Prindsen, eller som vi herefter maae kalde ham, Kongen, vigtige Foranstaltninger at træffe, for at hegne om Norges unge Selvstændighed, ligesom Begivenheder indtraf, der maatte volde den valgte Konge store Betyrninger; men hans Tilfredshed med Rigsforsamlingens eenstemmige Valg syntes at lette enhver Omsorg, og formilde enhver Betyrning. De Meddelelser, som i de Dage udflode fra den nye Konges Kabinet, bære Spor af en høi Grad af Tilfredshed med Kongevalget, ligesom de vidne om en alvorlig Besslutning og et høit Mod til at gaae de Farer imøde, som kunde blive en Følge af den store Forandring, som var foregaaet i Christian Frederiks Stilling. Hans Tanker maatte især være henvendt paa at sørge for Landets Provinding; thi Hungerens Sværd var det skarpeste i Fiendens Haand til at omstyrte den nyopførte Selvstændighedsbygning, ligesom det gamle Frænderige maatte være den Kilde, hvorfra Landets Frelse i denne Henseende udspang. Prindsen havde betroet dette vigtige Værende fornemmeligen til Assessor, senere Statsraad, Krog, og hans kraftfulde Foranstaltninger, troligen understøttede af sideordnede Landsmænd, af danske Autoriteter og liberale danske Handelsmænd, skyldtes en Kornaffendelse, som efter de daværende Omstændigheder var fast utrolig stor, og med et udmærket Held lykkeligen naaede sin Bestemmelse.

I et Brev af 17de Mai udtrykker Prindsen denne Hædersmand sin Erkjendtlighed for hans Bestræbelser i den Henseende, og Brevets Slutning hentyder paa hans Tilfredshed med den Dags Forhandlinger i Rigsforsamlingen. Brevet led saaledes:

„Min kjære Krog! Ikke noksom kan jeg takke Dem for alle Deres gode Bestræbelser i Jylland. Jeg haaber, at De inden fjorten Dage skal have Remisser for over en Million i Jylland; herom vilde De underrette Statsraad Kjellerup, som De ville forviise om, hvor meget dette ligger mig paa Hjertet. Glæd Dem med mig over, at vore fire Brigger senest lykkeligen have convoieret 32,000 Tønder til Norge, Alle i Havn i Paasyn af en svensk Fregat, som ei turde angribe dem.

„Nu er den svenske Magt for stor, og vi kunne gjøre en Pause — altsaa for det første ingen Convoi og ingen Skibe hidsendt fra Jylland uden med fittre engelske Papirer, eller under en engelsk Beskyttelse, hvis samme om søie Tid gives, eller — som Gud forbyde — hvis Fienden skulde trænge ind i Jylland; men er den svenske Sømagt stor, da er det vel bedre at Skibene gaae til Samsø, end at vove meer end Klogskab byder.

„Vi have haft stor Held med alle Expeditioner — Norge er frelst fra Hungersnød, og har faaet meget Sædekorn, især fra fremmede Steder. — Gud velsigne Dem for den Deel, De ved Deres Aktivitet har deri.

„Det vil være Dem hjært at erfare, at Rigsforsamlingen i Dag har overdraget mig Norges Krone, hvilken jeg høitideligen antager tilligemed Constitutionen Torsdagen den 19de

Mai. Hermed er Rigsdagen til Ende. Lad mig snart erfare gode Tidender.

Eidsvold, den 17de Mai 1814.

Christian Frederik."

Paa samme Tid meddeelttes ham Efterretninger fra Sverige, at de udenlandske Magters Sendemænd vare underveis til Norge, og han kunde ingen Tvivl nære om, hvad Indholdet deraf maatte være. Efterretningen bekræftedes ved Kammerherre Billes Brev af 16de Mai, der tilhændekom Prindsen den 19de, strax efter han havde affendt til Rigsforsamlingen sin Antagelse af Kongevalget. Dersom disse Nygter — hvilket af Mangel paa bestemte Efterretninger maa blive ved en Formodning — vare Prindsen tilhændekomne, førend han havde meddeelt Rigsforsamlingen sit bekræftende Svar paa dens Tilbud af Norges Krone, havde han vistnok spart sig selv mange Betyrninger, og Landet den Sommer mange Lidelser, om han havde udsat sin Bedtagelse indtil han havde gjort sig bekendt med Betskaffenheden af disse Sendebud, og ved en aaben Fremlæggelse deraf for de da endnu forsamlede Rigsdagsmænd givet Anledning til en alvorligere Drøftelse af Norges politiske Stilling, end som endnu var skeet. Men derhos kan det med Visshed forudsættes, at det egentlige Resultat ikke var blevet saa heldig for Norge, som det ved senere Begivenheders Sammenføjning virkelig blev. Hvilke Beslutninger den nyvalgte Konge tog, sees af hans Brev til Generalmajor Staffeldt af 20de og til Kammerherre Bille af 21de. Brevet til Staffeldt lød saa:

„Hr. Generalmajor Staffeldt! Ved Efterretninger fra Sverige er jeg bleven underrettet om, at en russisk Affending, en General Orlov, ventes her til Landet, en preussisk Major Martens ligetedes, og maaskee Kammerherre Admiral Bille ven-

der tilbage til Strömstad. Skulle disse Herrer, eller En af dem, forlange at reise til Christiania, da kan det fra Mandag af den 23de tilstedes dem. Rosenørn kan følge dem; men Oberst Lönborg maa ei følge med Kammerherre Bille, og denne maa udtryffeligen erklære for Hr. Generalmajoren, at han ei kommer som dansk Kommissair til Fæstningernes Modtagelse, i hvilken Egenskab jeg aldeles har afviißt ham. — Svenske Kommissairer maae aldeles ei modtages, men melder der sig en anden Affending fra Feltmarskalk Essen, da vilde De nærmere underrette mig derom og afvente Ordre. Kun Lagmand Flack har jeg lovet fri Indpas.

„Det vil være fornødent at have et vaagent Die paa Singelfjorden; thi den svenske Kanonflotille er i Farvandet. Angreb fra Landsiden er iøvrigt neppe at forvente for det første. Jeg forbliver Hr. Generalmajorens bevaagne og velvillige
Eidsvold, den 20de Mai 1814.

Christian Frederik.“

Til Kammerherre Bille skrev han:
„Hr. Contreadmiral Bille! Deres Skrivelse af 16de indløb efter at jeg havde meddeelt Rigsforsamlingen mit bekræftende Svar paa det trufne Valg af Mig og Min Vt til Norges Throne. Nationens saa bestemt yttrede Billie, at vove Alt for dens Uafhængighed, maatte desuden være den bestemte Lov for mine Handlinger; thi hvor Svaghed yttres, der er Faldet nær. — Jeg afventer med Nøjsghed, hvad de allierede Magters Affendinger bringe mig; — de Vilkaar, de byde, synes at være de sletteste, der nogensinde kunde ventes, selv efter at være overbundne — altsaa langt heller falde med Vre, saa vil hver Nordmand tænke. — Som dansk Kommissarius har

Hr. Kammerherren mit Svar, som min Ven skal det være mig kjær at see Dem tilligemed bemeldte Gesandter, men hverken den anden Kommissair eller nogen svensk Kommissair modtages.

„At bringe til Folkets Kundskab, hvad der fra fremmede Hoffer ei engang stiles til mig, og allerhelst da jeg venter først at tale med Vedkommende, det kan De begribe ei at blive Tilfældet, men underhaanden at meddele det til mine kommanderende Officerer, saasom til Hr. Capitaine Fasting, det skulde Hr. Kammerherren heller overlade til de Svenske.

„Det gjorde mig ondt, at den lange Afstand i Søndags lod mig forfeile det hensigtede Møde med Dem paa Hølands Præstegaard, hvor jeg modtog Deres Brev seent paa Aftenen.

Gidsvold, den 21de Mai 1814.

Christian Frederik.“

Andet Capitel.

Saa snart Forfatteren havde faaet Kongens Samtykke til Afreise, begav han sig paa Hjemveien. Paa Hjemreisen selv erfoer han iøvrigt, hvor forskjellig Dom der fældedes af Almueen over de tagne Beslutninger og om Selvstændighedsværket, og hvor lidet der var at stole paa de Ytringer, som i denne Henseende opfangedes paa Landeveien. Svaret blev ofte efter den Maade, hvorpaa Spørgsmaalet fremsattes. Saaledes hørte Forfatteren allerede paa det Skifte, som ligger Gidsvold nærmest, Manden i Huset yttre Frygt for, at Selvstændighedskampen mod saa mange mægtige Fiender ei vilde faae et heldigt Udsald. Da Forfatteren efter et kort Ophold i Christiania

Kom til Mavnsborg, hørte han de Velkomsthud, hvormed den valgte Konge hilse des i Christiania, og En af de tilstedeværende Almuesmænd udbød ved denne Leilighed: „Gud naade os, hvad skal der blive af Alt dette?“ Dette anføres ikke som et Vidnesbyrd om den herskende Tænkemaade paa den Tid om Fædrelandets Stilling, thi der fattedes ikke paa Udtryk baade blandt Høie og Lave, som vidnede om en fast Tillid til et heldigt Resultat af de paa Gidsvold tagne Beslutninger til at bestemme Fædrelandets politiske Stilling. Det antydes kun derved, hvor let det var paa den Tid paa Land og Strand at opfatte Ytringer, der smigrede det Parti, hvortil man befjendte sig, eftersom Dret lukkedes eller aabnedes for det ene eller andet Slags politiske Befjendelser.

Bed Ankomsten til Laurvig erfoer Forfatteren, at den nye Konge havde udnævnt 18 Kammerherrer og 12 Kammerjunkere, og han kan ikke beskrive, hvor dybt hans Sind nedbøiedes ved denne luxuriøse Overslod af den nyvalgte Konges Naadegaver. Derved antydedes den høie Stiil, hvorefter Kongen vilde indrette sin Hoffstat, og som rimeligviis vilde blive fulgt i andre Henseender, medens det laa tydeligen for Dagen, at Norge umuligen kunde bestaae som selvstændig Stat, der nu ene skulde bære Byrden af Statsforvaltningen, af den indvortes Organisation af Statsindretninger, og af Forsvarsvæsenet, naar ikke den største Simpeltid og Sparommelighed lagdes til Grund under Skabellen af det nye Kongerige. Blandt de saaledes udmærkede Mænd fandtes vistnok Flere, der kunde fortjene deres Konges Naade, og deres Medborgeres høieste Afgjættelse; men just disse maatte finde sig lidt smigrede ved en Udmærkelse af den Art. Det ligger udenfor denne Fremstillings Grændse at trænge dybere ind i disse Betragtninger; men dette

Skridt af den nye Konge, som den upartiske Grandfker vel tør kalde mindre vel overlagt, gav den roligere Deel af Folket en Udsigt til Fremtiden, der maatte nedslaae dens Forhaabninger. Vist er det, at denne Hofetatens rige Udstyr modtoges fast overalt, endog blandt den nye Politiks Tilhængere, med Mismod og Betymring.

Den nye Konge hilse des imidlertid ved sit Indtog i Hovedstaden med utvetydige Beviser paa Folkets Kjærlighed og Tilfredshed med de tagne Beslutninger. En Ereport var opreist af Borgerne ¹⁾, Luften gjenlød af Kanonerne Torden og Folkets Hurraraab, og Kongens Indtog feiredes ved en almindelig Illumination. Formuen ydede sin Skjærv til de Fattiges Vederqvælgelse i Hovedstaden ved at foranstalte deres Bærværtning. Ved den indenfor Byens Grændser oprettede Ereport modtoges Kongen af Byens Magistrat og Repræsentanter, og 24 unge Piger bestrøede hans Bei med Blomster. En af disse overleverede Kongen en Krands af Egelev med de Ord: „Fortjent Hæder“; en Anden et Dokument, som indeholdt Tilbudet af en Gave, der af Christiania Borgere var sammenstødt og stillet til Kongens Naadighed. Kongen tiltalte disse unge Piger med de Ord:

„Det hulde Kjon forskjønner enhver Fæst, forskjønner Livet; taknemligen skal jeg erkjende enhver Blomst, det vil strøe paa min Bei.“

1) Da en Deel af denne saldt ned strax efter Opførelsen, antoges dette som et slet Varsel. Der tales om og om andre uheldspaaende Varsler; men Rygter af den Art, som ofte sættes i Omløb af et misfornøiet Parti, fortjene ei at forplantes.

Magistratens Hilsen besvarede han saaledes:

„Den gode Modtagelse, jeg nyder, og mit Folks Jubel, vækker de blideste Følelser i min Sjæl, men ingen Følelse er i denne Stund mit Hjerte nærmere, end Ønsket at bidrage til Christiania Byes og dens Indbyggere's Vel.“

Indenfor Porten var i en lang Række opstillet Borgerbevæbningen og alt tilstedeværende Militair af Land- og Søestaten. Kongen hilste Borgereskabet med de Ord:

„Christiania Borgere ville mindes med mig, at dette er Marsdagen da jeg første Gang saae mig omringet af dem. Det henrundne Aar har været mig dyrebart, thi jeg har lært Nordmænd at kjende. I Fremtiden skal det glæde mig hver Gang jeg kan bidrage til Eders Held.“

Til de Militaire henvendte han sig med de Ord:

„Norges Krigere! Kongen og Folket stoler paa Eder. Værer forvissede om min faderlige Omsorg, og Intet skal glæde mig meer, end at see Eder lykkelige.“

Festen selv forherligedes ved den Kirke-Ceremoni, hvormed den sattes i Forbindelse, og paa denne Maade søgte den nye Konge ligesom at paatrykke Folkets Kald et guddommeligt Stempel. Han afsteeg ingensteds i Byen, men forsoiede sig lige til Kirken, hvor han modtoges af Statsraadet — dette Navn havde nu Regjeringsraadet faaet — og Geistligheden, og ledsagedes til den kongelige Stol, hvortil var gjort en Op- gang, klædt med rødt Klæde. Den kirkelige Ceremoni hoideligholdtes paa sædvanlig Maade under Musik, Sang og Taler fra Prækestolen. Musikken udførtes af det musikalske Lyceum, Taleren holdtes af Biskop Bæch¹⁾. Derefter oplæstes

1) I Tiden, 2den Aargangs 2det Bind, findes Festen omstændelig beskrevet No. 100 Pag. 233 ff.

Rigsforsamlingens Adresse af 17de Mai angaaende Kongevalget tilligemed Kongens Rundgjørelse af 19de s. M., og denne Deel af Ceremonien endtes med en Bøn og Velsignelse over det norske Folk, Kongen og hans Slægt. De sædvanlige Glædesflud løsnedes derefter paa Voldene, og den forsamlede Menighed istemte Alle med een Mund et Held for Kongen. Kongen tiltalte den forsamlede Menighed fra Kongestolen med nogle hjertelige Ord, som bare Præget af en inderlig Følelse, og han endte med Onsket „Held for Norge“, hvilket Menigheden jublende gjentog.

Fra Kirken forsoiede Kongen sig til Kongeboligen — det Huus, som af Kammerherre Bernt Anker var stænknet til offentligt Brug, hvilket beskedne Huus indtil denne Dag stedse har været de kongelige Personers Residents — under de sædvanlige Glædesudbrud. Derefter var almindelig Cour hos Kongen, som holdt sit Taffel med nogle Faa af de høieste Embedsmænd. Om Aftenen var af Byens Borgere foranstaltet en Folkefest i Haven udenfor Palaiet, hvormed denne Dags Hjortid endtes.

Men ikke alene paa denne Maade yttrede Byens Indvaanere deres Glæde over Kongevalget; men der var ogsaa sammenskudt ikke ubetydelige Gaver, som overlodes til Kongens Naadighed under Fædrelandets vanskelige Stilling. Disse Gaver ledsagedes af det ovenfor omtalte Dokument af følgende Indhold:

„Ustrømtet Hengivenhed og Tillid til Deres Majestæt har hos Christiania Indbyggere fremkaldt det Onske, at bringe Dem sin oprigtige Hylдинг. Værdiges, naadigste Konge, at modtage en ringe Gave som et Beviis paa vort Sindelag, og især paa vor Glæde over Deres Thronbestigelse. — Naar Fædrelandets

Vel fordrer Offere, vil hver ægte Nordmand glædes ved at opoffre Alt for at befæste Deres Majestæts Throne, det sikreste Værn om vor Frihed og Lykkeligbed. Gud velsigne Kongen og Fædrelandet."

Gaven bestod af 52 Lod Guld, 12,550 Lod Sølv, 8,200 Rigsbankdaler, 372 Pd. Sterling, 7½ Skpd. Kobber, nogle Levnetsmidler og andre Artikler. — Denne Gavnimildhed, hvortil først Exemplet var givet i Trondhjem, efterlignedes siden af de øvrige Norges Byer.

Endeligen foranstaltedes efter kongelig Befaling en Takke- og Bønfest i et Rescript til Norges Biskopper af følgende Indhold:

„Vi Christian Frederik, af Guds Naade og efter Rigets Constitution Norges Konge, Prinds til Danmark, Hertug til Slesvig, Holsteen, Stormarn, Ditmarsken og Oldenborg, Vor synderlige Gunst tilførn!

„Rigsforsamlingens Adresse til Os af 17de Mai, og Bort aabne Brev tilligemed Kundgjørelsen af 19de Mai, tilstilles Dig herved, med Befaling at anordne udi enhver Kirke i det Dig anbetroede Stift en Takke- og Bønfest, at afholdes til Høimesse første Søndag efter denne Vor Befalings Meddelelse. Ved samme Fest skal præles over Texten i Davids Psalme den 125de 1ste Vers, og Rigsforsamlingens Adresse af 17de Mai, samt Bort aabne Brev og bemeldte Kundgjørelse af 19de Mai oplæses, hvornæst Prækenen sluttet med en hjertelig Bøn, hvilken Du haver at anordne, og i hvilken Himlens Velsignelse nedbedes over det norske Folk og over Os og Vor kongelige Slægt. Vi forlade Os trygt paa Gud den Almægtige, at han vil bistaae en retfærdig Sag, og ud-

føre al Vor Gjerning til Vort elskede Folks Held og Hæder.

„Befalende Dig i Guds høie Baretægt.

„Givet paa Eidsvold den 19de Mai 1814.

Christian Frederik.“

Den paaberaabte Kundgjørelse lød saaledes:

„Elskede norske Folk! Modtager Eders Konges første og huldteste Hilsen! — Vi have med Glæde ved Rigsforsamlingen seet et frit og uafhængigt Folks første Nettighed, at bestemme sin Regjeringsforfatning, udøvet; saavidt Mennesker formaae at skjonne, med det Overlæg og Fædrelandsind, som nu formedelst Constitutionen sikker Borgerheld og Statens Lær og Hæder.

„Det gamle norske Kongerige fordrer en Konge, og Eders Kjærlighed og Tillid have kaldet Os til Norges Throne; intet Adkomstbrev skulde være gyldigere, intet dyrebareere for Os.

„Forsædres Minder, meer end egen Fortjeneste i den korte Tid Vi have kunnet virke iblandt Eder, har foranlediget dette Valg. — Hiin store Konges Minde skal uafsladeligen være Eders Kongespeil, og tidligen skal Vor elskte Søn dannes til engang at blive Folkets første Ven, dets Haab og Glæde.

„Niget trænger til Fred, og Eders Forventning skal ikke skuffes, naar I haabe af Os, at Vi ville bestræbe Os for at vedligeholde denne med alle Magter. — Dette er Kongens første Pligt, men lige lydeligen fordrer den fædrelandsskindede Borger, at Nigets Hæder og Selvstændighed skal haandthæves; han er villig til enhver Opoffrelse for dette store Formaal, og nærværende saavel som tilkommende Slægters Held kan ei bestaae uden at det opnaaes. Dgsaa heri vente I at see i Eders

Konge den Første, der villigen foregaaer Eder med et følge-
værdigt Mønster paa Selvopoffrelse, paa Fædrelandsind og
Manddomsdaad. Eders Forventning skal ikke stufes, Jeg har
lovet det for Guds Nafn — ja, samdrægtigen skulle Kongen
og Folket bistaae hinanden, og ingen Magt skal adskille dem,
saavidt som Herren er med Os.

„Vor Sag er retfærdig, det skulle, det haabe Vi, til de-
res egen Gæ, Jordens Magter erkjende, og for at give dem
Anledning dertil, overgives Bort aabne Brev og høitidelige
Erklæring, udstedt af Rigsforsamlingen, til de Magter, hvis
Venstab og gode Forstaaelse er væsentlig for Norge. Denne,
indeholdt i Rigsforsamlingens Adresse til Os af 19de Mai,
er saaledes lydende:

„„Det norfke Folk, som, løsgivet fra sin ældgamle
Forbindelse med Danmark, ved sine fritvalgte Represen-
tanter har constitueret sig som en selvstændig Stat, seer
med saameget mere Tillid en glad og lykkelig Fremtid
imøde, som det i Deres Majestæt har været heldig
nok til at finde en Regent og Beskytter, der ikke tager
i Betragtning med fuldkommen Selvopoffrelse at forene
Deres Skjebne med vor.

„„Men idet vi i Folkets Navn erklære dets faste
og uroffkelige Bestemmelse at forsvare sin Frihed og
Selvstændighed — var det end med Opoffrelse af det
Kjæreste det eier — idet vi høitideligen gjentage den
Ed, vi engang have svoret Fædrelandet, det gamle Norge,
hvis Fald eller Skjændsel vi ikke ønske at overleve,
vove vi at anmode Deres Majestæt om, at De, paa
samme Tid som De i Kraft af den Dem ved Consti-
tutionen overdragne Myndighed meddeler de udenland-

ste Magter Udfaldet af Rigsforsamlingens Forhandlinger, tillige vil kundgjøre dem denne den norske Nations bestemte og uroffelige Villie. Norge ønsker og haaber at leve i Fred og god Forstaaelse med andre Magter; overbeviist om, at en blodig Krig med Naboriget tilsidst vil ende med at blive ødelæggende for begge Riger, ønsker det Venstab og Forbund med samme, hvorved sælles Fordeel kunde opnaaes og betrygges. — Det norske Folk føler sig forvisset om, at de mægtige Stater, der i de sidste Aar med saamegen Held og Anstrengelse have kjæmpet for Europas Frihed og Ro, ikke ville kunne samtykke i Undertrykkelsen af et Folk, der ikke forlanger Andet end at leve frit imellem sine Klipper, og som, hvis dette Haab skulde slaae Feil, er bestemt til at foretrække Død for Slavelænke.”

„Med sand Erkjendtlighed gjenkjender Eders Konge heri Præget af gammel norsk Rettsindighed og Trofasthed, og Vi glæde Os ved at kundgjøre dette til Minde om den Aand, der besjæler det Folk, Himlen har bestemt Os til at regjere, og som Vi saa inderligen ønske at lykfsaliggjøre.

„Anbefalende Eder, Vort elskte Folk, i Guds høie Baretægt.

„Givet paa Eidsvold Tjernværk den 19de Mai 1814.

Christian Frederik.”

Tredie Capitel.

Medens saaledes Constitutionsværket paa Eidsvold, forenet med Kongevalget, fuldbyrdedes uden at forstyrres af nogen udbortes Indflydelse, medens alt Samkvem med fremmede Underhandlere af Christian Frederik forhindredes, og Constituenterne mestendeels vare i Uvidenhed om den udbortes Politik, var Carl Johan paa sin Side ikke uvirksom for at komme i Besiddelse af den Belønning, som var lovet hans Deeltagelse i den sidste Krig med Napoleon. Den tilsyneladende Kulde, som var indtraadt imellem de allierede Magter og Sveriges Kronprinds under Vinterens Løb, fordi han med Lunkenhed havde understøttet de store Hæres Indfald i Frankrige, var hævet, og ved sin Nærværelse i Paris under de forbundne Fyrsters Møde der havde Carl Johan sikket sig Opfyldelsen af det Løfte, som var ham gjort med Hensyn til den skandinaviske Halvøes Forening. Napoleon var fældet, og et af de vigtigste Redskaber til hans Fald maatte ikke blive ubelønnet. Det maatte synes naturligt, at Carl Johan skyede at betræde sit gamle Fædreland som Fiende, og rimeligt at han bevarede sin militaire svenske Styrke for med Magt at tvinge Nordmændene til at underkaste sig en Beslutning, hvorefter de ikke godvilligen vilde sige sig. Den Krigsmagt, som var tilbage i Sverige, efterat Kærnen af dets Hære var ført over til Tydskland, var ei tilstrækkelig til at bevirke Norges Undertvængelse ved Vaabenmagt. Paa den norske Grændse var en Hær samlet, som, naar den kunde forenes paa eet Punkt, udgjorde henved 30,000 Mand, og de svenske Hærførere havde i den forrige Krig lært at agte de norske Soldaters Tapperhed og de norske Hærføreres Duelighed, ligesom den djærveste Modstand

var at vente af den bestemte Modbydelighed, hvormed Norge gennem sin nuværende Regjering og sine Repræsentanter paa Eidsvold erklærede sig imod en Forening med Sverige. Feltmarskalk Essen, som førte Kommandoen over den i Sverige tilbageblevne Krigsmagt, maatte saaledes indskrænke sig til Underhandlinger og Trudser, og kunde Intet foretage før den svenske Kronprinds vendte tilbage til Sverige med Armeens Hovedstyrke.

Med sin Nærværelse i Paris i April Maaned banede nu Carl Johan sig Veien til Norges Erobring ved Vaabenmagt. Keiser Alexander tilfikkede ham til den Ende et Hjælpekorps af 30,000 Russer. England vedblev ikke alene at betale de hidtil betingede Subsidier, men forpligtede sig til med 6 Orlogsskibe at blokere Norges Kyster. De tvende andre store Magter, som ingen umiddelbar Deel toge i denne Krig, forbandt sig til at sende Befuldmægtigede til Christian Frederik, for at underrette ham om de politiske Forholds sande Bestaaffenhed, og om de Farer, der true de norske Folk og ham selv, naar han fremdeles modsatte sig de allierede Magters uroffelige Beslutning. — Saa mange Kræfter fandt Sverige fornødne for at frembringe den skandinaviske Halvøes Forening.

Det eneste Haab, som smilede til Forsvarerne af Norges ubetingede Selvstændighed, fremglimtede i det engelske Parlament, hvor Norges Beslutning fandt talentfulde og dygtige Forsvarere blandt dets meest udmærkede Medlemmer. Vi have seet der Grey, Whitebread, Grenville og Flere fremtræde som Norges Forsvarere; men vi have og seet, at Ministeriets Billie med en stor Pluralitet af Stemmer var gaaet igjennem. Oppositionens Protest gjemmes i Historien som et hæderligt Forsvar for Ustyldighedens Sag; men paa den Tid var den Norge